

N̄gwalak i bazlam nakə

Markus a watsa aye Məfələkwe

Markus a dazlay məwetse labara nakay na, a gwad nakay na: «Labara n̄gwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom». A da ha Yesu na, ndo mäge məsler, a sla faya mäge wu hay. Ka tətikatay a ndo hay, ka həhar fakalaw abəra mə bo i ndo hay, kə pəsətay ha mezeleme a ndo hay. Yesu a gwad nen̄geye Wawa i Ndo, a yaw a vəl ha məsəfəre n̄gay hərwi mətəme tay ha ndo hay abəra mə mezeleme tay.

Markus a watsa ka məsler i Yesu, i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam, ka gər i madzəhuḅe i Yesu tə masəpete nakə a say a Fakalaw masəpat na aye, a da ha məsler i Yesu ta məmbəle tay ha ndo i dəvats hay tə matətike nakə a tətikatay a ndo hay aye. A watsa ka gər i məndze maduk i duk eye ka məndzibəra, ka gər i məməte n̄gay ka mayako mazləmbada eye, mələtsew n̄gay abəra ma mədahaṅ.

Madazlay i labara 1.1-13

Məsler i Yesu ma Galile 1.14–9.50

Yesu a lətse abəra ma Galile a ye a Zerozelem
10.1-52

Maduk i duk i məhəne i Yesu 11.1–15.47

Mələtsew i Yesu abəra ma mədahaṅ 16.1-8

Yesu a bəz ha bo ada mede n̄gay a mbəlom 16.9-
20

*Yuhana madzəhuβe ndo a yam**Mata 3.1-12; Luka 3.1-18; Yuhana 1.19-28*

¹ Labara ɲɣwalak eye nakə a tsik ka Yesu Kəriste Wawa i Mbəlom aye, a dazlay ² andza nakə mawatsa eye mə dərewel i Ezay ndo mədə ha bazlam i Mbəlom aye, a gwad:

«Nen Mbəlom, na sləriye naha ndo mədə ha bazlam ga kame yak.

Ma lambadakeye na tsəved.

³ Faya ma wudiye mə kəsaf, a gwad:

Lambadumay tsəved a Bəy Maduweɲ,

lambadumay tsəved hay fehe lele, tâ hədzak bay.* »

⁴ Andza niye, Yuhana madzəhuβe ndo a yam a ndohwaw mə kəsaf. A tsikatay me a ndo hay, a gwadatay: «Mbədum ha mede kurom. Dzəhuβum bo a yam ada Mbəlom ma pəsakumeye ha mənese kurom hay.»

⁵ Ndo neheye ma Zerozelem ada ka dala i Yahuda ti ye tebiye. Tə yawa ka təv i Yuhana. Tə dawa ha mezeleme tay hay parakka kame i ndo hay ada Yuhana a dzəhuβawa tay ha a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye. ⁶ Yuhana niye na, peteked ɲgay maɲgara eye ta məkwets i zlgweme ada a ɓarawa bəzihud ɲgay na, ta həzlay. A ndayawa mə kəsaf niye na, heyew ta wum.

⁷ Anan labara nakə a tsik aye sa, a gwad: «Ndo mekeleɲ eye ma deyeweye kame ga, nenɲeye na, gədan eye a ze ga. Na sliye mahəndzəde ka təv ɲgay, məpəlay ha ləber i tahərak ɲgay bay tebiye. ⁸ Nen

* **1:3** Ezay 40.3.

na, na dzəhuḅ kurom ha a yam tsa. Neŋgeye na, ma dzəhuḅiyē kurom ha ta Məsəfəre Tsədəŋŋa eye.»

Madzəhuḅe i Yesu a yam, a say a Fakalaw masəpete Yesu

Mata 3.13–4.11; Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Ma məhəne niye na, Yesu a yaw ma Nazaret ka dala i Galile. A ndislew na, Yuhana a dzəhuḅ na a yam mə magayam nakə tə zalay Yurdum aye.

¹⁰ A həlay nakə faya ma tsalaweye abəra ma yam aye na, a ŋgatay a magərmbəlom a ta ka bo bəra ndzadədəda. Tsa na, Məsəfəre i Mbəlom a mbəzlaw ka Yesu andza bodobodo. ¹¹ Ada mətsike me a tsənew abəra mə mbəlom, a gwaf: «Nəkar na, wawa ga. Na wuda kar haladzay. Dərev ga faya ma ŋwasiye tə nəkar.»

¹² Kwayaŋŋa Məsəfəre i Mbəlom a zla na a makulkwandah. ¹³ Yesu a ndza mə kəsaf məve kuro kuro faḁ. Mə dəma na, a say a Fakalaw masəpete na ada mədəde ha a mezeleme. Mə kəsaf niye na, wu i pesl hay mə dəma haladzay. Gawla i Mbəlom hay ti yaw ka təv i Yesu, tə vəlay wu mənday.

Yesu ma gəma i Kafernahum

Mata 4.18-22; Luka 5.1-11

¹⁴ Ma dəba eye na, tə gəs na Yuhana a daŋgay. Tə gəs na Yuhana na, Yesu a ye a Galile. A ḁa ha Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom mə dəma. ¹⁵ A gwaf: «Həlay eye kə ndislew tuk, mbədəm ha mede kurom. Təmum Labara Ŋgwalak eye i Mbəlom a dərev kurom hərwi Bəy i Mbəlom ka həndzədəw.»

¹⁶ Yesu a zəŋgal me i dəlov i Galile. Ahəl nakə faya ta zəŋgaliye me i dəlov niye aye na, a ŋgatay a

ndo mægäse kälef hay sulo. Niye hay na, Simon ta malamar ngay Anđäre, faya ta kaliye gadañ tay a dəlov. ¹⁷ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Dumara, pumen bəzay. Anəke faya ka həlumeye kälef, ane tuk na, na təriye kurom ha ndo məhəlaw ndo hay.» ¹⁸ Tə tsəne na, tə gər ha gadañ tay hay, tə pay bəzay a Yesu.

¹⁹ Yesu a ye kame tsekwen na, a ngatay a Yakuba ta malamar ngay Yuhana. Nəteye na, wawa i Dzebede hay. A ngatatay na, nəteye mə kwalalañ i yam faya ta lambadiye gadañ tay hay.

²⁰ Kwayaŋña Yesu a zalatay. Tə tsəne məzele i Yesu na, tə gər ha bəba tay Dzebede mə kwalalañ i yam ta ndo i məsler ngay hay, tə pay bəzay a Yesu.

Yesu a mbəl tay ha ndo hay abəra ma dəvats tay hay wal wal

Mata 8.14-17; Luka 4.31-44

²¹ Yesu ta gawla ngay hay ti ye a wuzlahgəma i Kafernahum. Pat i mazəzukw bo na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, a tətikatay a ndo hay. ²² Ndo hay tə tsəne matətike ngay nakə a tətikatay aye na, a gatay hərbaḅəkka. Hərwi neŋgeye a tətikatay andza i ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye bay. Ane tuk na, i ngay a tətikatay na, ta məzlaḅ eye. Hərwi bazlam niye hay ti yaw na, abəra mə neŋgeye ŋgway.

²³ Ahəl nakə faya ma tətikateye a ndo hay aye na, ndo wuray məsəfəre lele bay eye, paf a ye naha a gay i mađuwule me niye. Tsa na, a wuda ta magala kələrri. ²⁴ A gwad: «Nəkar Yesu ndo i Nazaret, mey yak ka nəmay na, mey? Ka yaw na, mata dze may

ha daw? Nəkar way na, na sər ha lele: Nəkar na, ndo nakə tsədanŋa Mbəlom a sləraw aye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a gay me, a gwadāy: «Ndza dikdik. Dara abəra mə bo i ndo nakay.»

²⁶ Kwayanŋa məsəfəre lele bay eye a bəl ha ndo niye ta gədan tə mawude eye kəlerra. Tsa na, a yaw abəra mə bo i ndo niye.

²⁷ Ka təv niye na, a gatay a ndo hay daḅək daḅək, hərbəḅəkka. Tə gwad mə walaŋ tay: «Eh! Eh! Nakay na, wu wuray? Labara nakay a tsik aye na, ta məzlab eye. Nakay na, ndo waray, a gatay me a məsəfəre lele bay eye hay ada tə gəsay me na, ndo waray.»

²⁸ Labara i Yesu a da a zləm kwayanŋa ka dala i Galile tebiye.

²⁹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye abəra mə gay i maḁuwule me niye, ti ye a gay i Simon ta Anḁəre. Nəteye ti ye dziye ta Yakuba ada ta Yuhana. ³⁰ Tə ndisl naha na, mese i Simon mahəna eye mə gay, maraḅaraḅ a gay. Tsa na, tə gwadāy a Yesu: «Mese i Simon lele bay.» ³¹ Yesu a ye ka təv ŋgay a gay. A ye naha na, a gəs na abəra mə həlay, a lətse ha ka mbəlom. Tsa na, maraḅaraḅ a ndala faya abəra. A ye, a gatay mbəlok.

³² Ta huwa ma dəba i pat mədədə na, ndo hay tə həlaw ndo i dāvats hay haladzay ta ndo neheye fakalaw mə bo tay aye. ³³ Ndo i gəma niye hay tebiye tə haya gər ka maged i gay nakə Yesu mə dəma aye. ³⁴ Ndo neheye dāvats a gatay wal wal aye na, Yesu a mbəl tay ha ada a həhar fakalaw abəra ka ndo hay haladzay dərma. Ane tuk na, Yesu a ŋgərəz fataya, a gwadāy: «Kâ tsikum me

bay.» Hərwi nəteye na, Yesu neŋgeye way na, tə sər na.

³⁵ Pərik, mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a lətse, a ndohwaw abəra mə gay. Tsa na, a ye dərəŋ abəra ma wuzlahgəma. A ye na, a təv nakə ndəray andaya mə dəma bay aye. A ye a dəma mata dūwule me. ³⁶ Simonj ta siye i gawla ŋgay hay ta pədeke abəra ka məndzehəre na, ta ŋgatay a Yesu bay. Tsa na, ti ye ta pəla na Yesu. ³⁷ Ka təv nakə faya ta pəliye na aye na, ta huta na. Tə gwadəy: «Ndo hay haladzay faya ta pəliye kar.»

³⁸ Yesu a gwadətay: «Kwa ta pəliye ga bəbay na, takwa a təv mekelenj. Ka deyekweye na, a gəma neheye bəse bəse aye. Na diye ha bazlam i Mbəlom mə dəma dərma. Na yaw na, hərwiye.»

³⁹ A ndəv ha mətsike me ŋgay niye na, a lətse a ye a həhal ka dala i Galile tebiye. A dawa ha bazlam i Mbəlom mə gay i madūwule me ada a həharawa fakalaw abəra ka gər mavuwe hay.

Yesu a mbəl ha ndo madəgwada eye

Mata 8.1-14; Luka 5.12-16

⁴⁰ Pat wuray na, ndo wuray madəgwada eye a ye ka təv i Yesu. A ye naha na, a dəkw gurmets kame i Yesu. A tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Kə saka na, ka sliye faya matəre ga ha tsədaŋna.»

⁴¹ Yesu a zəba faya na, a gay mə bo. A nduda ha həlay ŋgay, a lamay. Tsa na, a gwadəy: «A seŋ na, təra tsədaŋna!»

⁴² Tsa na, dəvats i madəgwede a ye faya abəra. A mbəl suwud suwud lele.

⁴³ Ane tuk na, Yesu a gay me, ada a gwadəy:

⁴⁴ «Do, ka diye wu yak na, tsəne lele hədzakay zləm.» Tsa na, Yesu a gwadəy: «Tsəne lele: Kâ tsik

wu nakay a ndəray bay. Ane tuk na, do ta bəzay ha bo a ndo məvəlay wu a Mbəlom ada vəl wu nakə Musa a tsik aye hərwi mədatay ha a ndo hay tebiye na, ka təra tsədan̄na.»

⁴⁵ Ma dəba eye na, ndo niye a ye. A ye naha d̄uh na, a pa bo ka matəkəratay wu nakə a təra tə neŋgeye aye a ndo hay. Yesu kə sla faya mabəz ha bo ma wuzlahgəma sa bay. A ndzawa na, dərəŋ ta wuzlahgəma, ma təv neheye ndo hay mə dəma haladzay bay aye. Ada huya, ndo hay ti yawa ka təv ŋgay kwa mən̄gay, kwa mən̄gay.

2

Yesu a mbəl ha ndo matəra eye

Mata 9.1-8; Luka 5.17-26

¹ A ndza məhəne tsakway na, Yesu a mbəda gər a Kafernahum. Ndo hay tə tsəne Yesu kə maw a Kafernahum, neŋgeye mə gay nakə a ndzawa mə dəma aye na, ² ndo hay ti ye, tə haya gər haladzay ka təv ŋgay. Tə rah a gay niye bərits. Kwa ma bəra, ka me i maged bəbay, təv andaya bay hərwi ndo hay. Tə haya gər andza niye na, hərwi Yesu a tətikawatay bazlam i Mbəlom.

³ Ahəl nakə Yesu faya ma tətikateye bazlam i Mbəlom a ndo hay aye na, ndo hay faɖ tə zlay naha ndo matəra eye madzawa eye ka slələh. ⁴ Ta pəla tsəved mede ha ka təv i Yesu na, ta huta tsəved bay, hərwi ndo hay haladzay ka tsəved. Tsa na, tə tsal ka gər i gay niye. Gər i gay niye na, fatata. Tə sləl bəd. Ta dan̄gar ha ta təv nakə Yesu mə dəma aye. Tə mbəzla ha ndo matəra eye niye ta ləber ka təv i Yesu ta slələh ŋgay niye dzay.

⁵ Yesu a zəba ka mədzal gər tay nakə tə dzala ha faya na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: «Wawa ga, na pəsaka ha mezeleme yak hay.»

⁶ Mə gay niye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye, nəteye andaya mandza eye dərmak. Tə tsəne andza niye na, tə dzala mə gər tay, tə gwad: ⁷ «Ndo nakay a tsik me i nğay andza niye na, kəkay? Nakay na, a tsalay ka gər a Mbəlom. Bəna way nakə də məpəsay ha mezeleme a ndo aye? Maa sla məpəsay ha mezeleme a ndo na, Mbəlom nəte nğweŋ bəna, way?»

⁸ Tsa na, Yesu a sər wu nakə tə dzala mə gər tay aye, a gwadətay: «Ka dzalum andza niye mə gər kurom na, hərwi mey? ⁹ Maa da me məgwadəy a ndo matəra eye: “Mezeleme yak kə pəsa” na, waray, kəgəbay “Lətse zla sləlah yak do” na, maa da me mə dəma na, waray? ¹⁰ A seŋ na, sərüm ha neŋ Wawa i Ndo na, gədanğ ga andaya məpəsatay ha mezeleme a ndo hay ka məndzibəra.»

Tsa na, a gwadəy a ndo niye matəra eye: ¹¹ «Faya na gwadəakeye, lətse, zla sləlah yak, do a mətəgay.» ¹² Yesu a tsikay andza niye na, kwayanğna a lətse, a zla sləlah nğay. A ye kame i ndo niye hay mahaya gər eye duwak duwak lele, a yaw abəra. Ndo niye hay mbərzəzza eye tə nğatay na, a gatay hərbaḅəkka. Ta zambadəy a Mbəlom tə gwad: «Eh! Eh! Nakay na, gədanğ i Mbəlom bəna, ka nğatakway a wu andza nakay dādā bay.»

Yesu a zalay Levi

Mata 9.9-13; Luka 5.27-32

¹³ Ma dəba eye na, Yesu a mbəda gər, a ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay

haladzay tə yawa naha ka təv ηgay. A tətikawatay bazlam i Mbəlom. ¹⁴ Yesu a ndəv ha matətike, a lətse faya ma diye ka tsəved na, a ndzay a gər a ndo matsekele dzaŋgal ka təv i məsler ηgay. Ndo niye na, tə zalay Levi. Nəŋgeye na, wawa i Alfe. Yesu a gwadəy: «Dara, peŋ bəzay!» Tsa na, Levi a lətse a pay bəzay.

¹⁵ Pat wuray na, Yesu ta gawla ηgay hay tə nda wu mənday mə gay i Levi. Ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay tə nda wu mənday dziye tage Yesu. Nəteye tebiye tə pay bəzay a Yesu.

¹⁶ Mə dəma na, ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay aye ta Farisa hay, nəteye andaya dərmak. Tə ηgatay a Yesu faya ma ndiye wu mənday ta ndo i mezeleme hay na, tə gwadətay a gawla i Yesu hay: «A nda wu mənday ka təv eye nəte ta ndo matsekele dzaŋgal hay ada ta ndo i mezeleme hay na, hərwi mey?»

¹⁷ Yesu a tsəne bazlam tay niye na, a gwadətay: «Ndo neheye wuray a gatay bay nəteye zayzay aye na, ta pəliye ndo i sidem bay. Mata pəle ndo i sidem na, ndo neheye dəvats eye hay aye. Na yaw məzalatay a ndo neheye tə gwadəy a gər tay nəteye ηgwalak eye hay aye bay, ane tuk na, məzalatay a ndo i mezeleme hay dūh.»

Məge daliyam

Mata 9.14-17; Luka 5.33-39

¹⁸ Pat wuray na, gawla i Yuhana hay ta Farisa hay, ta ge daliyam andza nakə tə gawa ma slala tay aye. Ndo hay tə yaw ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gawla i Yuhana ta Farisa hay nəteye na,

ta ge daliyam. Ada hærwi mey gawla yak hay tæ ge daliyam bay na, kemey?»

¹⁹ Yesu a mbædatay faya, a gwadatay: «Næteye na, ta giye daliyam bay, hærwi næteye na, andza mæ magurlom i mæzle dahælay. Ahæl nakæ zal i dahælay ka tæv tay mba aye na, ndo neheye mazala eye a magurlom i mæzle dahælay na, ta giye daliyam daw? Ahæl nakæ zal i dahælay andaya mba na, ta sliye faya mæge daliyam bay. ²⁰ Ane tuk na, pat eye ma slaweye na, ta gæsiye fataya abæra zal i dahælay niye. Pat eye niye na, ta giye daliyam tuk.

²¹ «Bazlam nakay na, andza peteked guram eye tæ wedeye. Ta nasiye ha peteked wedeye mætepe ka peteked guram eye bay. Hærwi tadæ ta tapa peteked wedeye ka guram eye na, peteked wedeye ma ngærdiye ha peteked guram eye. Tsa na, ma nguradiye. Peteked guram eye niye ma sækahiye mangurede haladzay.

²² «Sa na, ndo ma mbædiye guzom lelem eye a gwezem i hæzlay guram eye bay na, ka særum ha tæbædew. Hærwi ta mbæda a dæma na, guzom niye lelem eye kæ kwasa na, hæzlay niye guram eye ma ndohwiye. Guzom dærmak sæktih ma mbædiye ka dala. Ane tuk na, guzom lelem eye ta mbædiye na, a gwezem i hæzlay wedeye dærmak.»

Mælavay gær a pat i mazæzukw bo na, Yesu

Mata 12.1-8; Luka 6.1-5

²³ Pat i mazæzukw bo na, Yesu ta gawla ngay hay ti ye ta guvah wuray. Ma guvah niye tæ ge a dæma na, wuye andaya tæ zalay bæle. Gawla i Yesu hay tæ hæb wu niye, tæ nda. ²⁴ Farisa hay tæ ngatatay na, tæ gwadæy a Yesu: «Zæba, gawla yak hay ta giye wu

nakə bazlam i Mbəlom mapala eye a ge faya me pat i mazəzukw bo aye na, hərwi mey?»

²⁵ Yesu a mbədatay faya, a gwadətay: «Dada ka dzaŋgum wu nakə Davit a ge ahəl niye aye təbədəw?»* May a wur faya ta ndo ŋgay hay. ²⁶ Tsa na, a ye a fələkwa a madzawadzawa i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha, a zla makwala nakə tə vəlay a Mbəlom aye. A nda. A vəlatay a ndo ŋgay hay dərma, tə nda. Bazlam i Mbəlom mapala eye a vəl tsəved ka mənəde na, a ndo məvəlay wu a Mbəlom dəkdək bədəw? Wu nakay a ge bo na, ahəl nakə Abiyatar neŋgeye bagwar eye i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye.»

²⁷ Yesu a gwadətay sa: «Mbəlom a vəl pat i mazəzukw bo na, ada m̄ dzəna ndo zezeŋ bəna, Mbəlom a ge ndo zezeŋ hərwi məpay bəzay bay.»

²⁸ A gwadətay: «Maa ləvay gər a pat i mazəzukw bo na, neŋ Wawa i Ndo.»

3

Yesu a mbəl ha ndo pat i mazəzukw bo Mata 12.9-14; Luka 6.6-11

¹ Pat eye andaya na, Yesu a ye a gay i mađuwule me. Mə dəma na, ndoweye andaya həlay ŋgay maməta eye. ² Ndo mekeleŋ eye hay andaya mə gay i mađuwule me niye dərma. Tə dzala mə gər tay, tə gwad: «Zəbakwa faya lele, ŋgatay ma mbəliye ha ndo nakay maməta həlay eye pat i mazəzukw bo daw?» Tə tsik andza niye na, hərwi məhəle faya bəra suwat. ³ Yesu a gwaday a ndo

* **2:25** Zəba ma 1 Samuyel 21.2-7.

niye həlay ɲgay maməta eye: «Lətse ka niye kame i ndo hay tebiye.»

⁴ Tsa na, Yesu a tsətsah ka ndo neheye ta zəbiye faya aye. A gwadatay: «Bazlam kway mapala eye a vəl tsəved məge na, mey? A gwad: Gum ɲgwalak pat i mazəzukw bo tsukudu, gum na, sewed daw? Məmbəle ha ndo tsukudu mægər ha mâ mət daw?» Ane tuk na, ta mbəday faya bay.

⁵ Yesu a zəba fataya na, a ndalay haladzay, hərwi ta kula ha mədzele gər tay. Tsa na, a gwaday a ndo niye həlay maməta eye: «Ndudə ha həlay yak.» A ndudə ha na, həlay ɲgay a mbəl suwud suwud. ⁶ Tsa na, Farisa hay ti yaw a bəra mə gay i maduwule me niye. Tə haya gər ta ndo i Herod hay. Tə haya gər na, hərwi ta hutiyə tsəved ka məkədə Yesu na, kəkay.

Yesu ta ndo hay haladzay

⁷ Yesu ta gawla ɲgay hay ti yaw abəra mə gay i maduwule me niye dərmak. Ti ye ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye. Ndo hay haladzay tə patay bəzay. Ndowneyə neheye na, ti yaw abəra ma Galile, ti yaw abəra ka dala i Yahuda ⁸ kwa ndo neheye ma Zerozelem aye dərmak. Ti yaw abəra ka dala i Idume ada ta ndo neheye ta diye i magayam i Yurdum aye, ti yaw abəra ma gəma neheye tə mbay naha a Tir ta Sidon aye. Ndo neheye ti yaw haladzay ka təv i Yesu aye na, hərwi tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye.

⁹ Yesu a ɲgatatay a ndo neheye haladzay ti ye naha ka təv ɲgay aye na, a gwadatay a gawla ɲgay hay: «Ləvum bo ta kwalalan i yam. Na tsaliye a dəma, hərwi ada ndo hay t̄ dzəgəd ga ha bay.»

¹⁰ Andza nakə Yesu a mbəlawə tay ha ndo i dəvats hay haladzay aye na, ndo i dəvats hay tebiye ta hway ka təv ŋgay hərwi matətele faya. ¹¹ Ndo neheye fakalaw mə bo tay aye tə ŋgatay a Yesu na, tə kal ha bo kame i Yesu. Ta wuda, tə gwad: «Nəkar na, Wawa i Mbəlom.»

¹² Ane tuk na, Yesu a gatay me, a gwadətay: «Nəŋ way na, kâ tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay

Mata 10.1-4; Luka 6.12-16

¹³ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo neheye a say mə dərev ŋgay aye. Tə tsal a tsaholok. ¹⁴ Ma tsaholok niye na, a pala ndo i maslaŋ ŋgay hay kuro gər eye sulo abəra mə walaŋ tay niye. A pala tay ha na, hərwi ada ta ndziye dziye ada mā sləriye tay ha mata dā ha labara i Mbəlom. ¹⁵ Ma vəlatay gədaŋ ka mahəhere fakalaw abəra ka ndo hay dərma.

¹⁶ Məzele i ndo neheye Yesu a pala tay ha kuro gər eye sulo aye na, anaŋ: Simoŋ nakə Yesu a pa faya məzele Piyer, ¹⁷ Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana, nəteye wawa i Dzebede, a pa fataya məzele na, Bowenerges, andza məgwede wawa i maləve i Mbəlom, ¹⁸ ada Aŋdərə, Filip, Bartelemi, Mata, Tomas, Yakuba wawa i Alfe, Tade, Simoŋ ndo mäge vərəm hərwi dala ŋgay, ¹⁹ ada Yudas Iskariyot ndo mäge daf ka Yesu.

Yesu: Mbəlom kəgəbay Fakalaw

Mata 12.22-32; Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Ma dəba eye na, Yesu a maw a gay nakə a ndzawa mə dəma aye. Tsa na, slala i ndo neheye tə yawa naha ka təv ŋgay haladzay aye na, ti ye naha ka təv ŋgay haladzay sa. Hərwi niye, Yesu

ta gawla ŋgay hay tə huta həlay i mǎnde đaf kwa tsekweŋ bay tebiye. ²¹ Ndo ŋgay hay tə tsǎne andza niye na, ti ye mata gǎsa ahaya Yesu. Hǎrwi tə gwad: «Neŋgeye na, andza gǎr mavuwe.»

²² Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbǎlom ma-pala eye ti yaw abǎra ma Zerozelem, tə gwadawa: «Yesu na, Bedzabul mǎ bo ŋgay.» Siye hay tə gwadawa: «Maa vǎlay gǎdaŋ ka mahǎhere fakalaw na, bǎy i fakalaw hay.»

²³ Yesu a zalatay a ndo niye hay a tsikatay me ta dzeke, a gwadatay: «Bǎy i Fakalaw tə Fakalaw ta hǎhariye bo tay na, ma kǎkay? ²⁴ Tadǎ gǎma ka ŋgǎna, faya ta giye magazlǎga mǎ walaŋ tay na, gǎma niye ma hutiyeye gǎdaŋ mǎndze huya đaw? ²⁵ Tadǎ ndo hay mǎ gay tay faya ta giye magazlǎga mǎ walaŋ tay na, ndo neheye mǎ gay niye na, ta hutiyeye gǎdaŋ mǎndze huya đaw? ²⁶ Ka dzalum na, bǎy i Fakalaw ma hǎhariye bo ŋgay đaw? Ka hǎhar bo ŋgay na, gǎdaŋ ŋgay ma ndziye bay, ma dziye.

²⁷ «Ka sǎrum tǎbǎdew ndo ma sliye faya mǎfǎlǎkwe a gay i ndo i gǎdaŋ mǎhǎla ahaya wu ŋgay bay. Ma ta sliye mǎfǎlǎkwe na, ma lahiye mǎdzewe na tǎday. Kǎ dzawa na tuk na, ma sliye faya mede a gay, mahǎla ahaya wu ŋgay hay tuk.

²⁸ «Sǎrum ha na, Mbǎlom ma pǎsatay ha mezeleme a ndo hay. Kwa bazlam tay nakǎ ta tsik lelebay ka Mbǎlom aye na, Mbǎlom ma pǎsatay ha. ²⁹ Ane tuk na, anaŋ ndo kǎ tsalay ka gǎr a Mǎsǎfǎre Tsǎdaŋŋa eye na, đadǎ ma hutiyeye mǎpǎse me tǎbey. Mezeleme ŋgay ma ndziye ka tor eye.»

³⁰ Yesu a tsikatay andza niye na, hǎrwi tə gwadawa: «Neŋgeye na, gǎr mavuwe.»

*May i Yesu ta malamar i Yesu hay
Mata 12.46-50; Luka 8.19-21*

³¹ May i Yesu ta malamar i Yesu hay tə ndisl naha tuk. Tə ndisl naha na, tə lətse ma bəra. Tsa na, tə slər ndo məzalay naha a Yesu. ³² Ka təv eye niye na, ndo hay haladzay mandza eye. Tə lawara na Yesu a wuzlah. Ndo nakə tə slər naha aye a gwadāy a Yesu: «Pa zləm təday. May yak ta malamar yak hay faya ta tsətsahiye kar ma bəra.»

³³ Yesu a mbəday faya, a gwadāy: «May ga ta malamar ga hay na, way hay?» ³⁴ Tsa na, a zəba ka ndo niye hay, a dzaha gər tuwzik ada a gwad: «May ga ta malamar ga hay na, nəteye anaŋ. ³⁵ Hərwi matəra malamar ga ta may ga na, ndo neheye faya ta giye wu nakə a say a Mbəlom aye.»

4

*Dzeke i ndo masləge
Mata 13.1-9; Luka 8.4-8*

¹ Yesu a ye mata dā ha labara i Mbəlom ka me i dəlov nakə tə zalay dəlov i Galile aye sa. Ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay. Tsa na, Yesu a tsal a kwalalanŋ i yam ada a ndza a dəma. Kwalalanŋ i yam niye na, ka gər i dəlov i Galile niye. Ndo neheye haladzay tə haya gər ka təv ŋgay aye na, nəteye mandza eye ka dala bəse ka pəpəz i dəlov. ² A tətikawatay wu hay haladzay ta dzeke. Ada matətike ŋgay nakə faya ma tətikateye na, a gwadawatay:

³ «Tsənum! Ndo wuray a ndohwaw abəra mə gay. A həl hulfe ŋgay, a ye ha a pesl mata sləge.

⁴ A ye naha na, a dazlay a maslæge.* Ahəl nakə faya ma kutsiye hulfe ŋgay a guvah aye na, siye hay tə kuts ka tsakay i tsæved. Diyeŋ hay ti yaw, tə pala na tebiye. ⁵ Hulfe mekeleŋ eye a dæd ka sik i pələd, təv nakə bətekwew andaya faya haladzay bay aye. Hulfe niye hay tə ndzohwaw bəse tsa. Tə ndzohwaw bəse na, hərwi bətekwew andaya ka sik i pələd niye bay. ⁶ Ane tuk na, pat a tsaraw, a zla faya abəra ŋgulak na, a fəka na hulfe neheye tə ndzohwaw aye. Tə kula heryew heryew hərwi ta huta bəf məpe zləlay haladzay bay. ⁷ Neŋged a dæd a gay i dak. Dak niye hay tə gəl. Tsa na, dak niye hay tə ŋgədətsa na hulfe niye a ndzohwaw aye, kwa hulfe niye hay ta ge bo bay ada ta nah bay. ⁸ Siye sa na, tə kuts ka təv lele eye, tə ndzohwaw na, lele. Tə gəl ada tə nah, gər eye həbəts həbəts lele. Mə walaŋ tay niye na, neheye hohway tay hay makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, siye hay a ge kuro kuro məkwa, mekeleŋ eye hay a ge temerre.»

⁹ Yesu a ndəv ha andza niye na, a gwadətay: «Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, m̄a tsəne lele!»

Yesu a ge məsler ta dzeke na, hərwi mey?

Mata 13.10-17; Luka 8.9-10

¹⁰ Ahəl nakə Yesu ta ndo neheye tə ndzawa ka təv ŋgay ada ta gawla ŋgay hay ti ye abəra ka təv i ndo niye hay haladzay aye, ka təv nakə nəteye mahəteye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya tə gwaday: «Dzeke niye a say məgwede na, mey?»

* **4:4** Ma gəma niye i tay na, ta sləgawa tə tsəluv təbey. Tə kutsawa ha na, məkutse məkutse.

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Nəkurom na, Mbəlom kə dəkum ha wu nakə maŋgaha eye ma bəy ŋgay aye. Ane tuk na, ndo siye hay ta tsəniye wu hay na, ta dzeke. ¹² Andza niye nəteye na, “Ta zəbiye faya tə dəre tay ada ta ŋgateye bay. Ta tsəne tə zləm tay ada ta səriye ha andza məgwede mey na, ta səriye ha bay. Bəna ta ta maweye ka təv i Mbəlom ada Mbəlom ma ta pəsatay ha mezeleme tay.†”»

Yesu a datay ha dzeke i ndo maslāge

Mata 13.18-23; Luka 8.11-15

¹³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Nəkurom, ka tsənum dzeke nakay a say məgwede mey na, ka tsənum bədaw? Ka tsənum dzeke nakay bay na, ada ka sərume ye siye i dzeke mekeleŋ eye hay na, ma kəkay tuk? ¹⁴ A say məgwede na, anar: Ndo maslāge a slāga bazlam i Mbəlom. ¹⁵ Ndo mekeleŋ eye hay ta ndzəkit bo andza tsakay i tsəved. Bazlam i Mbəlom a dəd ka tsakay i tsəved eye niye. Ndo neheye tə tsəne aye na, Fakalaw a yaw a buwa na bazlam i Mbəlom niye maslāga eye ma nəteye.

¹⁶ «Siye hay ta ndzəkit bo sik i pələd nakə hulfe a kuts faya aye. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom kwayaŋna na, ta təma tə məŋgwese. ¹⁷ Ane tuk na, ta gəray tsəved a bazlam i Mbəlom ada m̄a pa zləlay a dərev tay bay. Tə dzala ha faya na, tsekweŋ tsa. Ma dəba eye dəretsətseh kəgəbay madzəgur me a ndzatay a gər hərwi bazlam i Mbəlom. Tsa na, tə gər ha mədzele gər abəra ka Mbəlom ta bəse.

† **4:12** Ezay 6.9-10.

18 «Ndo mekelenj eye hay ta ndzakit bo ta hulfe nakə a dəf a gay i dak aye. Tə tsəne bazlam i Mbəlom, 19 ane tuk na, mədzal gər ka wu i mändzibəra, bor i zlele ada ta bor i wu mekelenj eye hay wal wal yuh a ye tay a bo. Wu niye hay tə ɲgədətsa na bazlam i Mbəlom nakə mə dərev tay aye. Tsa na, bazlam i Mbəlom dərmak kə wa hohway mə dərev tay bay.

20 «Ndo mekelenj eye hay ta ndzakit bo ta dala nakə lele aye. Hulfe a kuts faya na, a ndzohw lele. Nəteye tə tsəne bazlam i Mbəlom na, ta təma a dərev tay lele. Bazlam i Mbəlom a gəl mə dərev tay lele ada a nah. Nənged, makwehe nəte na, wur eye kuro kuro mahkar, nənged sa na, wur eye kuro kuro məkwa ada siye temerre.»

Dzeke i lalam

Luka 8.16-18

21 Tsa na, Yesu a tsikatay dzeke sa, a gwadətay: «Ndo ma zlaweye lalam ɲgay ma piye faya ako ada ma hurəkwiye faya gəse daw? Kəgəbay, ma piye na a dəba i sləlah daw? Ma piye na dufuh na, ka wu məpe lalam bədaw? 22 Ma piye na ka wu məpe lalam na, hərwi ada dərə m̄ zəba dzaydzay ada wu neheye dərə a ɲgatay bay aye na, m̄ zəba lele. Wu neheye manğaha eye ta ta zəbiye mə dzaydzay. 23 Ndo nakə zləm andaya mətsəne aye na, m̄ tsəne lele!»

24 Yesu a gwadətay sa: «Gumay metsehe a wu nakə ka tsənum aye! Ndoweye kə pay zləm lele na, Mbəlom ma səkaheye ha mətsəne, hərwi ada m̄ tsəne lele. Hərwi Mbəlom ma ləvakumeye wu tə wu nakə ka ləvawumatay wu a ndo hay aye.

25 Hərwi ndo nakə wu ɲgay andaya na, ta səkahay

ha sa. Ane tuk na, ndo nakə wuray ɲgay andaya bay aye na, kwa tsekwen eye nakə andaya faya aye na, ta buwiye na.»

Dzeke i hulfe

²⁶ Yesu a gwadatay sa: «Anan Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo na, andza ndo wuray a həl hulfe a ye a sləga na a guvah ɲgay. ²⁷ Ma dəba eye huwa a ge na, ndo niye a ye ɲgway a mətagay. Ta həvad na, a ndzahərawa ada ta həpat na, a pədekawa abəra ka məndzəhəre, a lətsawa ka mbəlom. Ahəl nakə faya ma giye andza niye na, hulfe nakə masləga aye a ndzohw ada faya ma gəliye. Nəngeye na, wu nakə a sləga aye faya ma gəliye ma kəkay na, a sər bay. ²⁸ Dala a ndzohwa ahaya wu niye ka gər bo ɲgay. A ndzohw a dazlay na, səmber aye ka me i bəd. Tsa na, a ye tə gər. Ma dəba eye na, a pa wur ada a nah lele. ²⁹ A nah tsa na, ndo i guvah a zla bembek ɲgay a ye mata dze na wu ɲgay niye hərwi həlay məpele wu abəra ka dala kə sla.»

Dzeke i wur i bəzan

Mata 13.31-32,34; Luka 13.18-19

³⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndzəkitakway ha Bəy i Mbəlom sa tə mey? Ka dədəkwatay ha labara nakay a zləm a ndo hay na, ta dzeke waray? ³¹ Anan Bəy i Mbəlom a ndzəkit bo sa na, andza wur i bəzan. Ahəl nakə ta sləgiye mba na, mə walaɲ i wur i wu neheye ka məndzibəra tebiye na, nəngeye tsekwen. ³² Ane tuk na, ta sləga na, ma ndzohwiye. Kə ndzohw na, ma gəliye a ze ala neheye tə sləga ka dədan aye tebiye. A təra andza gərdaf, diyen hay ta ɲgariye faya gay tay ada mezek eye ma gateye ɲgama.»

³³ Andza niye, Yesu a tsikawatay labara ngay a ndo hay tebiye na, ta dzeke andza nakay anan eye. A tsikawatay na, wu nakə ndo neheye ta sliye faya mətsəne lele aye. ³⁴ Yesu a tsikawatay wu hay na, ze mətsike ta dzeke bay. A tsikawatay na, ta dzeke. Ane tuk na, ahəl nakə nəteye mahəteye ta gawla ngay hay aye na, dzeke eye a say məgwede mey na, a dawatay ha tebiye.

Yesu a gay me a vavəray

Mata 8.23-27; Luka 8.22-25

³⁵ Pat eye niye huwa a ge na, Yesu a gwadatay a gawla ngay hay: «Lətsakwa! Takwa! Tasakwa a diye i dəlov nenqed.» ³⁶ Tə lətse, tə gər tay ha ndo hay ka niye. Gawla ngay hay tə zla na ta kwalalaŋ i yam nakə nengeye mə dəma aye. Siye i kwalalaŋ i yam mekeleŋ eye hay andaya bəse ka təv ngay sa.

³⁷ Ahəl nakə faya ta diye, ta tasiye a diye i dəlov nenqed aye na, vavəray bagwar eye a ge haladzay. Yam a tsal ka bo daŋgwala wekit wekit ada faya ma viye a kwalalaŋ i yam niye, mazlambar ma rahiye a dəma. ³⁸ Yesu na, nengeye ngway duk ma dəba, mə huđ i kwalalaŋ niye ada nengeye mandzahəra eye. Gər ngay mapa eye ka təv gər. Gawla ngay hay ta dzədzar haladzay, ta pədeke ha abəra ka məndzehəre tə gwadəy: «Ndo matətike ndo, faya ka mətakweye na, a gaka mə gər təbədew?»

³⁹ Tsa na, Yesu a pədeke abəra ka məndzehəre. A lətse, a ngərəz ka mətasl, a gay me ada a gwadəy a dəlov niye: «Ndza dikdik!» Kwayaŋŋa mətasl a gər ha məge. Məbəle i wuray kwa tsekweŋ andaya sa bay.

⁴⁰ Tsa na, Yesu a gwadafatay a gawla ngay hay: «Ka dzɛdzarum kate na, hɛrwi mey? Ka dzalum ga ha zuk bɛɛɛw?»

⁴¹ Kwayanɲa ta dzɛdzar haladzay, tɛ gwad a bo mɛ walaɲ tay: «Nakay i ngay ndo waray nakɛ a gay me a mɛtasl ta yam na, tɛ gɛsay me aye?»

5

Yesu a mbɛl ha gɛr mavuwe Mata 8.28-34; Luka 8.26-39

¹ Ma dɛba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tɛ ndisl a diye i dɛlov niye. Tɛv eye niye ti ye a dɛma aye na, dala i Geraseni hay. Tɛ ndisl a dɛma na, tɛ mbɛzlaw abɛra mɛ kwalalaɲ i yam. ² Yesu a mbɛzlaw abɛra mɛ kwalalaɲ i yam na, kwayanɲa ndo wuray a ndohwaw abɛra mɛ walaɲ i tsɛvay hay, hɛrwi mede ka tɛv i Yesu. Ndoweye niye na, mɛsɛfɛre lele bay eye mɛ bo.

³ A ndzawa na, mɛ walaɲ i tsɛvay hay. Ndɛray kwa nɛte a mba faya mɛgɛse ada mɛdzewe na bay. Kwa mɛdzewe tɛ tsalalaw bɛbay na, ndɛray a mba faya bay. ⁴ Haɛ tɛ dzawaway na sik tɛ sɛselek ada tɛ paway tsalalaw a hɛlay. Wu neheye tɛ dzawa ha aye na, a ngɛzlah ndɛrtsɛtsɛtse. Ndɛray kwa nɛte a mba faya mɛgɛse na bay. ⁵ Ta huwa, kwa ta hɛpat a hɛhalawa na, mɛ walaɲ i tsɛvay hay ada mɛ mahɛmba. A hɛhalawa na, tɛ mawude eye ada a tawa bo ngay tɛ kwar tsurad tsurad.

⁶ Gɛr mavuwe niye a ngatay naha a Yesu dɛren na, a hway ka tɛv ngay. A hway naha na, a dɛkway gurmets a huvo. ⁷ Tsa na, a wuda ta gɛdaɲ, a gwad: «Nɛkar Yesu Wawa i Mbɛlom Fetek, ka wuda ka

neŋ na, mey? Amboh tə məzele i Mbəlom, kâ geŋ wuray bay.»

⁸ A tsik andza niye na, hərwi Yesu a gwadaway: «Nəkar fakalaw, dara abəra mə bo i ndo nakay!»

⁹ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «Məzele yak way?»

Fakalaw a mbəday faya a Yesu, a gwaday: «Məzele ga Haladzay, hərwi nəmay haladzay.»

¹⁰ Tsa na, a gay amboh a Yesu haladzay hərwi ada Yesu mâ həhar na dərəŋ abəra ka dala niye bay tey.

¹¹ Azlakwa bay, mə mahəmba wuray ka təv eye niye na, madəras hay andaya faya ta tsəkuriye tay ha. ¹² Fakalaw niye hay mə bo i ndo niye tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh, gər may ha nəmaâ ye a bo i madəras tafaheye.» ¹³ Yesu a vəlatay tsəved. Tsa na, məsəfəre lele bay eye ti yaw abəra mə bo i ndo niye ti ye tə fəlakwa a bo i madəras niye hay. Madəras niye hay haladzay ta giye gwezem sulo ta hwayaw abəra ma tsaholok niye ti ye tə kuts a dəlov, tə dze a dəma.

¹⁴ Ndo mətsəkure madəras neheye tə ŋgatay andza niye na, ta hway, ti ye a wuzlahgəma mata datay ha labara niye a ndo hay ada a ndo neheye nəteye dərəŋ ta wuzlahgəma aye. Tsa na, ndo hay ti yaw mata zəbe naha ka wu nakə a ge bo aye.

¹⁵ Ndo niye hay tə ndislew ka təv i Yesu na, tə ŋgatay a ndo nakə fakalaw hay tə ndzawa mə bo ŋgay haladzay aye. Tə ŋgatay na, mandza eye, peteked ka bo ada neŋgeye lele bəna andza nakə a ndzawa aye bay. Tə ŋgatay andza niye na, ta dzədzar. ¹⁶ Ndo neheye labara i gər mavuwe ta madəras hay a ge bo ka dərə tay aye na, nəteye

dərmak ta təkəratay labara eye a ndo neheye ti ye naha, nəteye ta ɲgatay təbey aye. ¹⁷ Tə tsəne na, tə gay amboh a Yesu, tə gwadaɲ: «Amboh, do abəra ma gəma may.»

¹⁸ Ahəl nakə Yesu faya ma tsaliye a kwalalaɲ i yam aye na, ndo niye a mbəl hərwi fakalaw hay ti yaw abəra mə bo ɲgay na, a gwadaɲ a Yesu: «Amboh nâ paka bəzay tey?»

¹⁹ Ane tuk na, Yesu kə vəlay tsəved ka məpay bəzay bay. Yesu a gwadaɲ: «Do! Ta bəzay ha bo a ndo yak hay. Təkəratay ɲgwalak nakə Bəy Maduweɲ a ge hərwi yak aye.» ²⁰ A tsəne andza niye na, a lətse a ye a dala nakə tə zalay Dekapol* aye. A ndisl a dəma na, a dazlay matəkəratay wu nakə Bəy Maduweɲ a ge hərwi ɲgay aye. Ndo neheye tebiye tə tsəne labara niye na, a gatay masuwayaɲ.

Yesu a mbəl ha dem i Dzayrus abəra ma mədahaɲ

*Ngwas wuray dāvats eye məve kuro gər eye sulo
Mata 9.18-26; Luka 8.40-56*

²¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ɲgay hay tə maw tə kwalalaɲ i yam ka dəlov niye. Tə maw a diye neɲged. Tə ndisl a dəma na, ndo hay haladzay ti ye ka təv ɲgay. Ndo hay ti ye ka təv ɲgay na, neɲgeye ka me i dəlov niye mba.

²² Bəy i gay i maɲuwule me wuray tə zalay Dzayrus, a ye naha dərmak. A ɲgatay a Yesu na, a dəkway gurmets a huvo. ²³ A gay amboh a Yesu, a gwadaɲ: «Dem ga wuray hala bay faya ma mətiye. Amboh, dara ta peɲ faya həlay ada mâ

* **5:20** Dekapol na, gəma nakə dala mə dəma kuro aye.

mbəl tey.» ²⁴ Yesu a tsəne andza niye na, a həl bo, ti ye salamay.

Ahəl nakə faya ma diye na, ndo hay haladzay gədəbille tə pay bəzay ada faya ta ɲgədətsiye na kwa tə waray, tə waray. ²⁵ Ɗgwas wuray andaya dərma. Ɗgwas eye niye na, dəvats eye. Bambaz a mbədawayaw abəra mə huɗ. Dəvats eye niye kə ndza faya məve kuro gər eye sulo. ²⁶ Ki ye ha a gay i ndo i sidem hay wal wal haladzay. A sa dəretsətseh kəriye bəna, kə huta zay bay. Kə dze ha suloy ɲgay haladzay ka sidem ada kə gay ɲgama kwa tsekwen bay. Duh dəvats niye a zaka faya.

²⁷⁻²⁸ Ɗgwas niye a tsəne wu nakə ndo hay faya ta tsikiye ka gər i Yesu aye na, a ye a walaɲ i ndo niye hay Yesu mə dəma aye. A dzala mə gər ɲgay, a gwad: «Na lamay a peteked ɲgay na, na mbəliye segey.» Tsa na, a ye tsərid tsərid mə walaɲ i ndo niye hay. A ndisl bəse ka təv i Yesu ta dəba na, a lamay a peteked i Yesu. ²⁹ A ye a lamay nets na, kwayaɲɲa bambaz niye a mbədawayaw faya abəra a tərəts tsandzaɲ. A sər ha mə bo ɲgay na, kə mbəl abəra ma dəvats ɲgay niye.

³⁰ Kwayaɲɲa Yesu a sər ha gədaɲ ki yaw abəra mə bo ɲgay. Tsa na, a mbəda me a diye i ndo neheye faya ta pay naha bəzay ma dəba aye. A tsətsah, a gwad: «Maa lamay a peteked ga na, way?»

³¹ Gawla ɲgay hay ta mbəday faya, tə gwaday: «Ka gwadiye “Maa lemeɲ way” na, ka ɲgatay a ndo neheye haladzay faya ta ɲgədətsiye kar təbədew?»

³² Ane tuk na, Yesu a zəba dəre ka təv niye pərwasla hərwi ada mâ ɲgatay a ndo nakə a lamay a peteked ɲgay aye. ³³ Ɗgwas niye a lamay a peteked

i Yesu aye na, a dzɛdzar slaɓ slaɓ, hɛrwi a sɛr ha wu nakɛ a ge bo tɛ nɛŋgeye. A ye a dɛkway gurmets a huvo a Yesu. Tsa na, a dɛy ha wu nakɛ dedɛk aye a Yesu. ³⁴ Yesu a gwadɛy: «Dem ga, mɛdzal gɛr yak kɛ mbɛl kar ha. Do wu yak barbarra. Ka mbɛl abɛra ma dɛvats yak nakay na, ka tor eye.»

³⁵ Ahɛl nakɛ Yesu faya ma tsikeye a ŋwas niye andza niye na, ndo hay ti yaw mɛ gay i Dzayrus. Ti yaw na, ka tɛv i Dzayrus. Tɛ gwadɛy: «Dem yak kɛ mɛt, ka wurɛye me a miter na, sa meriye?»

³⁶ Ane tuk na, Yesu na, kɛ pa gɛr ka bazlam tay niye bay. Yesu a gwadɛy a Dzayrus: «Kɛ dzɛdzar bay, dzala ha ka nɛŋ tsa na, tsɛy.»

³⁷ Tsa na, a lɛtse, a ye. Ahɛl nakɛ faya ma diye na, a gatay me a ndo hay ada tɛ zɛŋgal na bay. A vɛlay tsɛved mede ka bo dziye na, a Piyer, a Yakuba ta malamar ŋgay Yuhana. ³⁸ Tɛ ndisl naha a gay i Dzayrus bɛy i gay i maduwule me na, Yesu a zɛba dɛre na, ndo hay faya ta tuwiye tanɔof tanɔof, siye hay faya ta tuwiye tɛ mawude eye ndɛŋndɛŋ.

³⁹ Yesu a ŋgatay andza niye na, a fɛlɛkwa a gay, a ye naha a gwadatay a ndo neheye mɛ gay aye: «Mɛdzɛɛy ta mɛtuway nakay na, kemey? Wawa nakay na, kɛ mɛt bay, nɛŋgeye mandzahɛra eye.»

⁴⁰ Ndo hay wuyi tɛ ŋwasa faya. Tsa na, a hɛharataya ahaya abɛra. Maa lɛkaw ka tɛv ŋgay mɛ gay na, bɛba ta may i wawa ta gawla ŋgay neheye mahkar ti ye ka bo dziye. Nɛteye, ti ye tɛ fɛlɛkwa a gay nakɛ wawa mahɛna eye mɛ dɛma aye. ⁴¹ Tɛ ndisl naha na, Yesu a gɛs dem niye abɛra mɛ hɛlay ada a gwadɛy: «*Talita kum!*» (Andza mɛgwede: «Dem, faya na gwadakeye, lɛtse!»)

⁴² Tsa na, dem niye kwayaŋŋa hurum a lətse. A ye tə sik ŋgay kuteŋ kuteŋ. Məve i dem niye na, kuro gər eye sulo. Tsa na, ndo niye hay tə ŋgatay a wu niye a ge bo aye na, a gatay masuwayaŋ. ⁴³ Tsa na, Yesu a gwadatay: «Wu nakay na ge aye na, kâ dūmay ha a ndaray bay.» A gwadatay a bəba ta may i dem niye: «Vələmay wu mənday ada mā nda.»

6

Yesu ka dala i Nazaret Mata 13.53-58; Luka 4.16-30

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay, tə lətse abəra ka təv niye, ti ye a gəma nakə Yesu a gəl mə dəma aye. ² Pat i mazəzukuw bo na, a ye a gay i maɗuwule me. Mə dəma na, ndo hay haladzay. A ɗatay ha bazlam i Mbəlom. Tə tsəne bazlam i Mbəlom nakə a tsikatay aye na, a gatay hərbəbəkka. Tə gwad: «A hutaw labara nakay na, məŋgay? Maa vəlay ndaraw nakay na, way? Masuwayaŋ nakay faya ma giye na, a yaw məŋgay? ³ Neŋgeye na, ndo matsətsede mayako bəɗa? Ada neŋgeye na, wawa i Mari bəɗa? Malamar ŋgay hay na, Yakuba, Zozes, Yuda ada Simon ŋgay bəɗa? Malamar ŋgay dem aye hay ɗərmak nəteye ka təv kway kanaŋ, nəkway dziye bəɗaw?» Hərwi wu neheye tebiye ndo i Nazaret hay ta kərah məpe məɗzal gər ka Yesu.

⁴ Yesu a gwadatay: «Ndo məde ha bazlam i Mbəlom na, ndo hay ta təma na ada tə ɗəslay ha gər kwa məŋgay. Ane tuk na, ma gəma ŋgay mə walaŋ i ndo ŋgay hay ta malamar ŋgay hay na, tə ɗəslay ha gər bay.»

⁵ Hərwi niye, Yesu kə sla məge masuwayaŋ i wuray kwa tsekweŋ bay tebiye. Wu nakə a ge aye na, a pa həlay ka ndo wuray hay dəvats eye hay ada tã mbəl abəra ma dəvats. ⁶ Ka təv eye niye, a gay wadəŋ wadəŋ a Yesu hərwi nakə ta dzala ha bay aye. Tsa na, a lətse a ye a gəma mekeleŋ eye hay bəse ta gəma ŋgay niye. A ye na, mata datay ha bazlam i Mbəlom a ndo hay.

*Yesu a slər gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo
Mata 10.1,5-15; Luka 9.1-6*

⁷ Pat wuray na, Yesu a zalatay a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, a gwadatay: «Na sləriye kurom ha a gəma hay wal wal. Ka deyumeye na, sulo sulo.» Tsa na, a vəlatay gədaŋ ka mahəhere məsəfəre neheye ŋgwalak eye bay aye abəra ka ndo hay.

⁸ A gwadatay: «Ka deyumeye na, kã zlum wuray a həlay bay. Sakwal na, ka zlumeye kəla. Ane tuk na, kã zlum wu mənday bay. Kwa bəboro, kwa suloy kã pum a gwezem bay. ⁹ Tahərak na, pum a sik, ane tuk na, kã həlum peteked i məkelkabo kurom hay sulo, sulo bay.»

¹⁰ Yesu a gwadatay sa: «Ka ndislum a gəma nakə ka deyumeye a dəma aye na, ndzum mə gay nakə ta təma kurom tə məŋgwese aye. Kã yum kurom abəra mə gay niye bəse tsa bay. Ndzum mə dəma hus a pat nakə ka deyumeye a gəma mekeleŋ eye.

¹¹ Tadə ndo i gəma niye ka deyumeye a dəma, ta təma kurom bay ada agəna ta kərah məpe zləm ka bazlam kurom na, dum kurom abəra ma gəma niye. Ahəl nakə ka yumaw kurom, nəkurom ka tsəved mazlambar ka gərume ye ha tsəved i gəma

niye na, tətəkum ha bətekwew i gəma niye abəra ka sik kurom hay. Niye na, ta səriye ha ta təma kurom bay.»

¹² Yesu a ndəvatay ha me ŋgay niye a tsikatay aye na, tə həl bo ti ye. Tə ndisl a gəma niye hay na, ta dazlay a mədə ha bazlam i Mbəlom a ndo hay. Tə gwadətay a ndo i gəma niye hay: «Mbədəm ha mede kurom» ¹³ ada ta həhar fakalaw abəra ka ndo hay. Tə fada mal ka ndo neheye dāvats eye hay aye. Tə mbəl tay ha abəra ma dāvats niye. Ndo neheye tə mbəl tay ha aye na, nəteye haladzay.

Herod ta Yuhana madzəhuḅe ndo a yam

Mata 14.1-12; Luka 3.19-20, 9.7-9

¹⁴ Yesu a da a zləm haladzay a gəma hay wal wal tebiye. Kwa bəy nakə tə zalay Herod aye kə tsəne labara i Yesu dərma.

Ndo mekeleŋ eye hay tə gwad ka Yesu: «Nenḡeye na, Yuhana madzəhuḅe ndo a yam kə lətsew abəra ma mədahaŋ. Hərwi niye nakə a huta gədaŋ ka mäge masuwayaŋ.»

¹⁵ Siye hay na, tə gwad: «Nenḡeye na, Eliya ndo mədə ha bazlam i Mbəlom niye ahəl niye.»

Siye hay tə gwad: «Nenḡeye na, ndo i maslaŋ i Mbəlom nəte mə walaŋ i ndo mədə ha bazlam i Mbəlom neheye ahəl niye aye.»

¹⁶ Herod a tsəne andza niye na, a gwad: «Ndo niye na, Yuhana nakə ahəl niye na dəs faya abəra gər eye na, kə lətsew abəra ma tsəvay.»

¹⁷ Herod a tsik andza niye na, hərwi maa vəl tsəved ka mägeḅe Yuhana na, bo ŋgay eye. Tə gəs na ada tə pa na a daŋgay. Tə pay səselek a sik. Herod a ge andza niye na, hərwi Yuhana a gay me ka mabuwe Herodiyad ŋgwas i malamar ŋgay nakə tə

zalay Filip aye. ¹⁸ A gəs Yuhana a pa na a dangay na, hərwi Yuhana a gwaday: «Bazlam i Mbəlom a ge me ka mabuwe ɲgwas i malamar yak.»

¹⁹ Yuhana a tsik andza niye na, a ndalay a Herodiyad. A say haɓe məkəde Yuhana. Herodiyad a sla məkəde na Yuhana bay na, hərwi Herod. ²⁰ Hərwi mey na? Herod na, a dzədzaraway a Yuhana. A dzədzaraway na, a sər ha Yuhana na, neŋgeye ndo lele eye, kə ge mənese bay. Herod a ge faya me hərwi ada tā kəd na bay. A tsəne andza niye na, a dzədzar haladzay. Haɓe dūh a pawa zləm ka bazlam i Yuhana na, lele. Aya ane a sla faya matəme bay.

²¹ Pat eye andaya na, Herodiyad a huta tsəvedka məkəde Yuhana tuk. Pat eye niye na, Herod a ge magurlom i pat i məwe ɲgay. A zalatay a ndo ɲgay neheye bagwar eye ma məsler ka dala ɲgay aye. A zalay a bagwar i sidzew hay ada ta ndo neheye ka dala i Galile məzele tay a da a zləm aye. Ti ye naha tebiye a magurlom niye. ²² Anəke na, dem i Herodiyad niye a ye, a fələkwa ka təv i ndo neheye mahaya gər eye. A ye naha na, a dazlay a məhetse. Məhetse i dem niye a hats eye na, a le ka bəy ta ndo neheye a zalatay a magurlom aye. Bəy a zalay a dem niye a gwaday: «Nəkar na, tsətsah fagaya wu nakə a saka aye, na vələkeye.» ²³ A mbaɗay tsad tsad, a gwaday: «Kwa mey mey! Ka tsətsah na, na vələkeye. Kwa dala, na dəsakeye faya abəra, na vələkeye ha a nəkar ka ləviye.»

²⁴ Tsa na, dem niye a yaw abəra, a ye ka təv i may ɲgay. A gwaday a may ɲgay: «May ga, bəy a gwedeŋ “Tsətsah wu nakə a saka aye, na vələkeye” na, na

tsətsah faya na, mey?»

May ŋgay a gwaday: «Tsətsah na, mâ dəsaka gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam.»

²⁵ Dem niye a ma ta bəse ka təv i bəy. A ye naha a tsətsah wu nakə a say aye tuk. A gwaday a bəy: «A seŋ na, vələŋ gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ka bəgəlam anəke kiyye.»

²⁶ Bəy a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay, hərwi a say məkəde na Yuhana bay. Kwa a ndalay bəbay na, a sla makərahay ha bay hərwi ɓa ka mbərəm məmbede kame i ndo neheye mazala eye a magurlom aye. ²⁷ A zalay a sidzew ŋgay nəte, a gwaday: «Do bəse! Tâ dəsaw gər i Yuhana madzəhuḅe ndo a yam ada kâ pa ahaya ka bəgəlam.» Sidzew niye a ye. A ye naha na, a fələkwa a gay i danɣay, a dəs gər i Yuhana. ²⁸ Tsa na, a pa ahaya ka bəgəlam. A zla ahaya a vələy a dem niye. Dem niye a təma, a ye ha a vələy a may ŋgay dərma. ²⁹ Gawla i Yuhana hay tə tsəne, ta dəs gər abəra ka Yuhana na, ti yaw tə zla ahaya mədahan i Yuhana abəra ma danɣay, tə pa na a bəd.

Tapa i dafzlm tə kəlefsulo

Mata 14.13-21; Luka 9.10-17; Yuhana 6.1-14

³⁰ Yesu kə slər ndo i maslaŋ ŋgay hay mata dā ha bazlam i Mbəlom. Anəke na, tə maw tuk. Tə maw ka təv i Yesu, ta təkəray wu nakə tə gaw aye ada tə matətike nakə ta tətikatayaw a ndo hay aye.

³¹ Azlakwa bay ka təv nakə nəteye mə dəma aye na, ndo hay haladzay faya ta diye naha ka təv tay ada siye hay haladzay faya ta mbədiye gər wu tay. Yesu ta gawla ŋgay hay ta huta həlay i mənde wu mənday kwa tsekweŋ bay tebiye. Yesu a zəba

faya andza niye na, a gwadatay a gawla ngay hay: «Takwa kway abera kanan, takwa a tɔv nakɛ ndo hay andaya bay aye ta zɛzukwakwa bo mɛ dɛma.»
³² Tsa na, tɛ lɛtse, tɛ tsal a kwalalan i yam, ti ye a tɔv nakɛ ndɛray andaya mɛ dɛma bay aye.

³³ Ahɛl nakɛ faya ta diye na, ndo hay haladzay ta ngatatay faya ta diye. Tɛ sɛr ha faya ta diye wu tay. Tsa na, ndo hay ti yaw abera ma gɛma hay wal wal ta hway tɛ sik, ka mɛndisle a tɔv nakɛ Yesu ta gawla ngay hay ta diye a dɛma aye.

³⁴ Yesu ta gawla ngay hay tɛ ndisl naha na, Yesu a mbɛzlaw abera ma kwalalan i yam. A zɛba dɛre na, ndo hay mbɛrzɛzza mahaya gɛr eye. A zɛba fataya na, tɛ gay mɛ bo haladzay. Hɛrwi ndo neheye ta ndzakit bo na, andza tɛɓan neheye ndo mɛtsɛkure tay andaya bay aye. Tsa na, a dazlay mɛtsikatay labara hay wal wal haladzay.

³⁵ Mazlambar huwa faya ma giye na, gawla a Yesu ta hɛndzɛd ka tɔv i Yesu tɛ gwaday: «Anɛke huwa kɛ ge ada tɔv nakay kɛsaf na, kɛkay? Ndo neheye tebiye ta ndeyeweye wu mɛnday na, mɛngay? ³⁶ Ngama gwadatay tɛ ye mata sɛkɛmaw wu mɛnday ma wuzlahgɛma ada mɛ gay i ndo neheye tɛ mbay naha a wuzlahgɛma aye.»

³⁷ Yesu a mbɛdatay faya, a gwadatay: «Nɛkurom eye vɛlumatay wu mɛnday!»

Gawla ngay hay ta tsɛtsah faya, tɛ gwaday: «Nɛmaa hutaweye dala masɛkɛmaw wu mɛnday a ndo neheye dɛ ta rahiye na, mɛngay?»

³⁸ Yesu a gwadatay: «Tapa i makwala nakɛ andaya fakuma aye na, nday? Ehey! Dum, zɛbum

ahaya təday!» Tə tsəne andza niye na, ti ye ta zəba ka makwala niye, nəteye tapa nday.

Ta zəbaw faya na, ti yaw tə gwadāy a Yesu: «Makwala andaya na, tapa zlam tə kələf sulo.»

³⁹ Ma dəba eye, Yesu a gwadāy: «Dum naha gwadumatay a ndo hay tā ndza ka bəruk ka bəruk, ka guzer.» Guzer niye na, beremeffe a ndzohwaw mba. ⁴⁰ Gawla i Yesu hay tə tsikatay a ndo niye hay andza niye. Tə ndza ka guzer niye. Ta nar bo na, siye nəteye temerre temerre. Siye hay kuro kuro zlam kuro kuro zlam.

⁴¹ Tə ndza na, Yesu a həl tapa i makwala niye zlam tə kələf niye sulo aye. Tsa na, a zəba dərə a mbəlom, a gay naha sisə a Mbəlom. A ndəv ha məgay naha sisə a Mbəlom na, a ŋgəna ha makwala niye. A vələtay a gawla ŋgay hay, a gwadāy: «Vələumatay a ndo hay.» Tsa na, ti ye ta ŋgənatay a ndo neheye mandza eye tebiye. Yesu a həl kələf neheye sulo aye, a ŋgənatay ha faya a ndo niye hay mandza eye tebiye sa. ⁴² Kwa way a nda makwala niye tə kələf eye ka mərəhe.

⁴³ Ma dəba eye na, gawla i Yesu hay, ti ye naha, tə hayay gər a siye i makwala tə kələf eye nakə a ləkaw aye. Tə hayay gər na, a rah a gwan kuro gər eye sulo. ⁴⁴ Ndo neheye tebiye tə nda makwala niye aye na, hasləka hay na, gwezem zlam.

Yesu a ye ka gər i yam tə sik

Mata 14.22-33; Yuhana 6.15-21

⁴⁵ Ma dəba eye kwayanṅa na, Yesu a gwadāy a gawla hay ŋgay: «Tsalum a kwalalan i yam, dum ka gər i dəlov nakay a diye nengef. Ka deyumeye na, a diye i gəma i Betesayda. Dum kame! Na ndziye

kurom naha a dāma.» Tsa na, tə lətse ti ye. Yesu na, a tsikatay me a ndo neheye a ndatay ha wu mənday aye. A gwadatay: «Dum kurom a mətəgay kurom hay tuk.»⁴⁶ Ma dəba eye na, ndo neheye ti ye wu tay na, Yesu a tsal a tsaholok. A ye na, mata dūwule me.

⁴⁷ Həvad a ge na, ahəl nakə gawla i Yesu hay faya ta diye, tə ndisl a wuzlah i dəlov. Yesu na, neŋgeye mahəŋgeye ka dala mba, kə həl bo mede zuk bay.

⁴⁸ Gawla ŋgay hay faya ta giye dəretsətseh hərwi mətasl a ge ta gədan̄ ta diye tay, a say məme ha kwalalan̄ i yam ta dəba. Yesu a ŋgatay na, nəteye faya ta siye dəretsətseh. Mbəlomda i dzagulok məzlehe na, Yesu a həl bo a ye ka təv tay tsəpak tsəpak ka gər i yam tə sik. A həndzəd bəse ta nəteye na, a say məlahatay kame.

⁴⁹ Tə ŋgatay a Yesu faya ma diye ka gər i yam tə sik na, tə gwad̄ ma giye na, wu matəre ka ndo. Ta wuda. ⁵⁰ Nəteye niye tebiye tə ŋgatay na, ta dzədzar haladzay.

Ane tuk na, neŋgeye a tsikatay naha me, a gwadatay: «Tete kurom! Kā dzədzarum bay. Nakay na, neŋ!»

⁵¹ Tsa na, a həndzəd ka təv i kwalalan̄ i yam. A tsal ka təv tay a kwalalan̄ i yam na, mətasl a ndza dēdik. Tsa na, a gatay hərbaḅəkka a gawla ŋgay hay.

⁵² A gatay hərbaḅəkka na, hərwi ta sər ha gədan̄ i Yesu zuk bay. Kwa masuwayan̄ nakə Yesu a ge ta wu mənday aye bəbay na, huya ta pa na a mədzele gər tay bay, hərwi ta kula ha gər tay.

*Yesu a mbəl tay ha ndo i dāvats hay ma Genesaret
Mata 14.34-36*

⁵³ Ma dāba eye nakə Yesu ta gawla ŋgay hay tə tas abəra ma dəlov niye aye na, tə ndisl a gəma eye andaya tə zalay Genesaret. Tə ndisl a dəma na, tə bar na, kwalalaŋ i yam tay ka pəpəz i dəlov niye. ⁵⁴ Tə mbəzlaw abəra ma kwalalaŋ i yam na, ndo neheye ma gəma niye aye tə sər na Yesu. ⁵⁵ Ta hway məzalatayaw a ndo hay kwa mənḡay kwa mənḡay, ta həlatay ahaya ndo i dāvats hay a Yesu. Kwa ma gəma waray waray Yesu a yawa na, tə həlaway naha ndo i dāvats hay ta sləlah. ⁵⁶ Kwa Yesu a ye na, a ŋgay, kwa a gəma wawa eye, kwa a gəma bagwar eye, kwa ndo neheye mandza eye ma dəba i gəma aye bəbay na, ndo hay tə haya gər ka təv məhay gər. Tə həlawayaw ndo i dāvats hay. Tə gaway amboh a Yesu hərwi ada mā vəlatay tsəved a ndo i dāvats hay t̄a lamay na, a me i peteked ŋgay tsa. Ndo neheye ta lamay aye na, nəteye tebiye ta mbəl.

7

Farisa hay tə kule tay

Mata 15.1-20

¹ Pat wuray na, Farisa hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye, tə yaw ma Zeroselem. Tə yaw tə haya gər ka təv i Yesu. ² Tə ŋgatay a siye i gawla i Yesu hay na, tə nda wu mənday andza niye ze məbere həlay. Andza məḡwede na, ta bara həlay andza nakə kule i bəba tətə tay hay a tsikatay aye bay.

³ Hərwi mey na, Farisa hay nəteye ta Yahuda hay tebiye na, tə dəsławay ha gər a kule i bəba tətə tay hay. Ta bara həlay lele andza nakə mə kule tay bay na, ta ndiye daf bay. ⁴ Tadə ta maw mə luma na,

ta bariye həlay təday ada ta ndiye dəf. Sa na, tə dəslaway ha gər a siye i kule tay hay wal wal, andza matsekede gəse, gəzla ta səngəle i bəre.

⁵ Anəke na, Farisa hay ta ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye ta tsətsah ka Yesu, tə gwadəy: «Gawla yak hay tə dəslay ha gər a kule i bəba tətə kway təbey na, kemey? Tə nda dəf ze məbere həlay andza i kule i bəba tətə kway hay na, kemey?»

⁶ Yesu a tsəne andza niye na, a mbədətatay faya, a gwadətatay: «Nəkurom na, ndo i bəbəkək hay andza nakə Ezay ndo maslan i Mbəlom a watsa ahəl niye! A watsa na, Mbəlom a gwad:

“Ndo neheye ta zembedeñ na, tə bazlam dəkdək tsa,
dərev tay na, dəreñ tə neñ.

⁷ Nətəye faya ta zembedeñeye kəriye,
ane tuk na, kəriye bəna dedək bay.

Wu nakə faya ta tətikətəye a ndo hay aye na,
bazlam mapala eye i ndo hay tsa.*»

⁸ Yesu a gwadətatay sa: «Ka gərüm ha bazlam i Mbəlom mapala eye hərwi mədəslay ha gər a kule i ndo hay düh na, kəkay!» ⁹ A gwadətatay sa: «Asah! Ka gərüm ha bazlam i Mbəlom mapala eye na, dəreñ tə nəkurom, hərwi məgay gər a kule i bəba tətə kurom hay lele düh! ¹⁰ Musa a gwad: “Rəhay ha gər a bəba yak ta may yak bədaw!†” A gwad sa: “Ndoweye kə tsadəy a bəba ŋgay ta may ŋgay na, kutoñ tã kəd na bədaw!‡” ¹¹ Nəkurom

* **7:7** Ezay 29.13. † **7:10** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16. ‡ **7:10** Madayaw abəra ma Ezipt 21.17; Levitik 20.9.

na, ka tɛmum bazlam nakay bay. Nɛkurom faya ka tɛtikumatay a ndo hay na, kule i *kurban* tɛ mɛgwɛdɛ a bɛba kurom ta may kurom na: “Wu nakɛ na sliye faya mɛvɛlaka haɛ hɛrwi madzɛne kar aye na, *kurban*” (andza mɛgwɛdɛ zlele nakɛ mavɛla eye hɛrwi Mbɛlom aye). ¹² Ma dɛba eye na, a sakum ndo mɛ dzɛna bɛba ɲgay ta may ɲgay sa bay. ¹³ Andza niye, faya ka nasumeye ha bazlam i Mbɛlom tɛ kule nakɛ faya ka tɛtikumatay a ndo hay aye. Ada faya ka gumeye wu hay haladzay andza nakay sa.»

¹⁴ Ma dɛba eye na, Yesu a zalatay a ndo hay. Ti ye naha ka tɛv ɲgay. Ti ye naha na, a gwadɛtay: «Nɛkurom tebiye pum zlɛm ada tsɛnum wu nakay. ¹⁵ Wu nakɛ ndo ma ndiye a hud aye na, ma nasiye ha ndo ka tɛv i Mbɛlom bay. Mata nas ha ndo na, wu nakɛ a yaw abɛra mɛ dɛrev i ndo aye. ¹⁶ [Ndo nakɛ zlɛm andaya faya na, mɛ tsɛne!]

¹⁷ Yesu a ndɛv ha andza niye na, a ye ɲgway a gay. Gawla ɲgay hay ta zɛɲgal na a gay. Ti ye naha ta tsɛtsah tɛ gwadɛy: «Dzeke nakɛ meeneɲ ka tsik aye na, mbɛdaw bo na, kɛkay?»

¹⁸ Yesu a gwadɛtay: «Nɛkurom dɛrmak na, ka sɛrum bɛdaw? Wu mɛnday nakɛ ndo ma ndiye a hud eye na, ma nasiye ha dɛrev i ndo zezeɲ bay. ¹⁹ Hɛrwi wu mɛnday nakɛ ndo zezeɲ a nda aye na, a ye a dɛrev bay. A ye na, a kutes tsa ada ma deyeweye abɛra mɛ bo.»

Bazlam i Yesu nakay a dɛ ha na, kwa wu mɛnday waray waray na, ndo ma ndiye.

²⁰ Yesu a gwadɛtay sa na: «Wu nakɛ ma nasiye ha ndo ka tɛv i Mbɛlom aye na, wu nakɛ a yaw

abəra mə dərev aye. ²¹ Hərwi mədzal gər lelebay eye a yaw na, abəra mə dərev. Ta diye a mede nakə ɲgwalak eye bay aye, məge məkal, məkədə gər i ndo, ²² məge madama, məwe bor ka wu i ndo, məge sewed, məvatay gər a ndo hay, məge zlərwek, məge sələk, maɲgəlay bəzay a ndo hay, mədəslyay ha gər a bo, matəre ha bo andza gər mavuwe. ²³ Wu neheye tebiye lelebay aye na, a yaw abəra mə bo i ndo zezeɲ. Wu neheye lelebay aye na, ma nasiye ha ndo ka təv i Mbəlom.»

*Ngwas Kanan wuray a dzala ha ka Yesu
Mata 15.12-28*

²⁴ Ma dəba eye na, a lətse a ye abəra ka təv niye. A ye ka dala i Tir ada a Sidon. A ye a gay eye andaya mə dəma. A ye a dəma na, a say ha bə ndəray mâ sər ha neɲgeye ka niye bay. Ane tuk na, neɲgeye na, a sla məɲgehe bo bay.

²⁵⁻²⁶ Ngwas wuray andaya ka dala i Tir eye niye. Neɲgeye na, slala i Yahuda hay təbey. Tə wa na ma gəma nakə tə zalay Fenisi aye. Fenisi na, neɲgeye ka dala i Siri. Ngwas eye niye na, dem ɲgay andaya mahorvov a gay. A tsəne labara i Yesu nakə ndo hay faya ta tsikiye na, a ye ka təv i Yesu ta bəse. A ye naha a dəkway gurmets a Yesu, a gwaday: «Amboh! Fakalaw faya ma giye ha dəretsətseh tə dem ga, həhar faya abəra tey.»

²⁷ Ane tuk na, Yesu a gwaday a ɲgwas niye na, «Gər ga ha! Neɲ na, na dzəniye slala ga təday andza nakə ta vəlateye wu mənday a wawa hay aye təday ada tâ rah. Məzle wu mənday i wawa hay məkalatay a wawa i kəra hay na, lele bay.»

28 Ngwas a mbəday faya, a gwaday: «Andza niye, bəy ga. Kwa neŋ Yahuda hay bay bəbay na, ka sliye faya madzəne ga segey. Hərwi kwa wawa hay faya ta ndiye wu mənday na, nakə a dədaw fataya abəra mə bazlam aye na, wawa i kəra hay ta paliye, ta ndiye bədaw?»

29 Yesu a tsəne andza niye na, a gwaday a ngwas: «Bazlam yak nakə ka mbədeŋew faya ye na, lele. Do a mətəgay, fakalaw ki yaw abəra mə bo i dem yak.»

30 Tsa na, ngwas niye a maw a mətəgay na, dem ngay mahəna eye ka təv məhəne. Fakalaw ki ye faya abəra.

Yesu a mbəl ha ndo wuray madəngəzlak eye

31 Ma dəba eye na, Yesu a lətse abəra ma gəma i Tir. A həl bo, a ye ta gəma eye andaya tə zalay Sidon ada ta dala nakə tə zalay Dekapol aye. A yaw tə dəma na, hərwi məmaw ka tsakay i dəlov i Galile.

32 A ndislew a dəma na, tə zlay naha ndo wuray mandək aye. Tə gay amboh a Yesu, tə gwaday: «Amboh! Pa həlay ka ndo may nakay ada mə mbəl abəra ma dəvats ngay nakay tey.»

33 Tsa na, Yesu a gay wiyaw a mandək niye mahəngeye, ti ye dəreŋ abəra ka təv i ndo hay. Ti ye naha na, a pay wur həlay a zləm i mandək niye. A pay wur həlay na, a zləm sulo sulo. A tuf slesleḅ ka wur həlay a lamay ha a dərneh i ndo niye. 34 Tsa na, a zəba dərə a mbəlom. A ma ha məsəfərə ngək a bəzihud. Tsa na, a gwaday a ndo niye: «*Effata!*» Andza məgwede: «Zləm yak mə həndək!» 35 Kwayanŋa zləm i ndo niye a həndək. A tsəne zləm lele tuk. Wu nakə a bəray na dərneh

a tsik ha me lelebay eye na, a pəla tuk. A tsik me wulaŋaŋa lele tuk.

³⁶ Ma dəba eye na, Yesu a gatay me a ndo niye hay tebiye, a gwadətay: «Kâ dūm ha wu nakə na ge aye a ndəray bay.» Yesu a gatay me mədə ha na, nəteye tə zaka ha mədə ha wu i Yesu niye a giye dūh.

³⁷ Wu nakə Yesu a ge aye na, a gatay masuwayan a ndo hay. Tə gwad: «Wu nakə Yesu a ge tebiye aye na, lele haladzay. Neŋgeye na, kwa ndo mandək eye hay, ka händəkətay na zləm, tə tsəne zləm lele. Kwa ndo neheye tə tsik me bay aye na, ka lambadətay ha dərneh tay, tə tsik me lele.»

8

Ndo hay gwezem faɗ Yesu a vələtay wu mənday Mata 15.32-39

¹ Pat wuray na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv i Yesu sa. Yesu a zəba fataya na, may a wur fataya. Ada wu mənday andaya fataya bay. Yesu a zalətay a gawla ŋgay hay, a gwadətay: ² «Ndo neheye na, tə geŋ mə bo haladzay, hərwi anan məhəne mahkar na, nəteye ka təv ga ada wu mənday andaya fataya bay. ³ Na gwadətay: “Dum kurom ze mənde wu mənday” na, may ma kədiye tay ha ka tsəved, ta ndisliye a mətəgay tay hay bay. Hərwi ndo siye hay mə walaŋ tay na, nəteye dərəŋ.»

⁴ Gawla ŋgay hay ta mbəday faya, tə gwadətay: «Anəke mə kəsaf nakay na, ka hutakweye wu mənday da məvələtay a ndo neheye na, məŋgay?»

⁵ Yesu a tsətsah ka gawla ŋgay hay, a gwadətay: «Makwala andaya fakuma na, tapa nday?»

Tsa na, ta mbəɗay faya, tə gwad̥ay: «Makwala andaya famaya na, tapa tasəla.»

⁶ Tsa na, Yesu a gwad̥atay a ndo niye hay tâ ndza ka dala. A ye, a həlaw makwala neheye tapa tasəla aye. A gay naha sisœ a Mbəlom. A gay naha sisœ a Mbəlom na, a ŋgəna ha daf niye, a vəlatay a gawla ŋgay ada tâ vəlatay a ndo hay tebiye. Gawla ŋgay hay tə vəlatay makwala niye a ndo hay. ⁷ Kələf andaya ka gawla ŋgay hay tsakway sa. Yesu a həl kələf niye, a gay naha sisœ a Mbəlom. A vəlatay a gawla ŋgay hay. A gwad̥atay: «ŋgənumatay a ndo hay dərmaḱ.»

⁸ Makwala tə kələf niye na, kwa way a nda bəh bəh ka mərehe. Gawla i Yesu hay tə hayay gər a bəmalə nakə a ləkaw aye na, kətəh tasəla. ⁹ Ndo neheye tə nda daf aye na, ta giye gwezem fad̥.

Ma dəba eye na, Yesu a gwad̥atay: «Dum kurom tuk!» ¹⁰ Tsa na, Yesu a tsal ŋgway a kwalalaŋ i yam ta gawla ŋgay hay. Ti ye a gəma wuray tə zalay Daləmanuta.

Farisa hay ta tsətsah masuwayaŋ ka Yesu Mata 16.1-12

¹¹ Tə ndisl a Daləmanuta na, Farisa hay ti ye naha ka təv tay. Ti ye naha na, ta dazlay mətsike me ta Yesu, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah ka Yesu, tə gwad̥ay: «Gamay masuwayaŋ nakə ma dīye ha ka yaw abəra ka təv i Mbəlom aye.»

¹² Yesu a tsəne bazlam tay nakə tə tsik aye na, a ma ha məsəfəre ŋgək a bəzihud̥, a gwad̥atay: «Nəkurom ndo neheye tə dərə ka tsətsahumeye masuwayaŋ sa na, kemey? Anaŋ na tsikakumeye

ta dedek: Dada ndaray ma gakumeye masuwayan bay!»

¹³ Tsa na, Yesu a gər tay ha. A tsal ngway a kwalalan i yam, a ye a tas abəra ma dəlov niye a diye nenjed.

¹⁴ Gawla i Yesu hay ta zəba wu tay hay na, ta mətsa ha gər tə masəkəme makwala. Andaya fataya mə kwalalan i yam na, tapa nəte tsa. ¹⁵ Ahəl nakə faya ta diye na, Yesu a gatay dəf, a gwadatay: «Gum metsehe! Tsəpum gər kurom abəra ka gəde i Farisa hay tə bəmalə i Herod.»

¹⁶ Gawla ngay hay tə tsəne andza niye na, tə ma ha ka bo bazlam mə walaŋ tay. Tə gwad: «A tsikakway na, hərwi nakə makwala andaya fakwaya bay aye!»

¹⁷ Tsa na, Yesu a sərətay naha ka wu nakə faya ta miye ha a bo mə walaŋ tay aye. A gwadatay: «Ka ngurumeye bo kurom hərwi makwala nakə andaya fakuma bay aye na, kemey? Ada ka tsənum zuk bədaw? Ka pum a mədzal gər kurom təbədəw? Mədzal gər kurom na, mədərəzla eye kəla daw?

¹⁸ «Dəre andaya fakuma ada kâ ngatumay a dəre bədaw? Zləm andaya fakuma hərwi mətsəne ada kâ tsənum bədaw?

«Ada kə makumaw a gər təbədəw? ¹⁹ Na ge tə makwala na, kəkay? Na ngəna ha makwala tapa zlam na, ndo hay gwezem zlam tə nda bədaw? Ada nakə a ləkaw ka hayumay gər na, gwaŋ nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Gwaŋ kuro gər eye sulo.»

²⁰ Yesu a gwadatay sa: «Makwala neheye tapa tasəla aye na ngənatay a ndo hay gwezem fad aye na, nakə a ləkaw a rah na, kətəh nday?»

Ta mbəday faya, tə gwaday: «Kəteh tasəla.»

²¹ Yesu a gwadatay: «Aya! Ada ka sərüm ha sa bədaw?»

Yesu a mbəl ha guluf

²² Tsa na, tə ndisl a gəma wuray tə zalay Betsayda. Mə dəma na, tə gəsay naha həlay a ndoweye andaya guluf eye ka təv i Yesu. Tə gay amboh a Yesu. Tə gwaday: «Tətal ka ndo may anañ ada mǎ ngatay a dərə tey.»

²³ Yesu a gəs ndo niye guluf eye mə həlay, a ye ha abəra ma wuzlahgəma. Ti ye naha na, Yesu a tuf slesleḅ ka dərə i guluf niye. A pa faya həlay, a tsətsah faya a gwaday: «Ka ngatay a wu daw?»

²⁴ Guluf niye a zəba dərə na, a gwaday a Yesu: «Na ngatay a ndo hay. Na ngatatay na, andza gərdaf hay, ane tuk na, faya ta diye.»

²⁵ Tsa na, Yesu a pay həlay ka dərə sa. Dərə i guluf niye na, a mbəl lele. A ngatay a dərə kulir kulir tuk.

²⁶ Yesu a gwaday: «Anəke na, do wu yak a mətagay tuk. Kǎ ye ta wuzlahgəma bay kəla.»

Piyer a da ha Yesu nenjeye Kəriste

Mata 16.13-20; Luka 9.18-21

²⁷ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ngay hay tə lətse, ti ye abəra ma gəma niye. Ti ye a gəma neheye bəse tə mbay naha a gəma i Sezare Filipi aye. Ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye na, Yesu a tsətsah ka gawla ngay hay, a gwadatay: «Ndo hay tə gwad fagaya nenj na, way?»

²⁸ Ta mbəday faya tə gwaday: «Siye hay tə gwad nəkar na, Yuhana madzəhubə ndo a yam, ndo mekelenj eye hay tə gwad nəkar na, Eliya, siye hay

tə gwad nəkar na, nəte mə walaŋ i ndo mæde ha bazlam i Mbəlom hay.»

²⁹ Yesu a tsətsah fataya, a gwadatay: «Ada nəkurom ka gwadum i kurom, neŋ na, way?»

Tsa na, Piyer a mbəday faya, a gwaday: «Nəkar na, Kəriste.»

³⁰ Tsa na, Yesu a gatay me, a gwadatay: «Kâ tsikumay a ndəray bay.»

Yesu a da ha məmæte ŋgay

Mata 16.21-28

³¹ Tsa na, Yesu a pa bo ka mətsikatay me a zləm. A gwadatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, kutoŋ na siye dəretsətseh haladzay. Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada siye i madugula hay na, nəteye ta wuđiye ga bay. Ta kaliye ga ha, ta ta kəđiye ga. Ane tuk na, na həniye sulo mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.» ³² A datay ha parak parak lele ka həmbər mətsikatay bay.

Tsa na, Piyer a zalay kətsah mahəŋgeye, a gay me. ³³ Yesu a mbəda me ka təv i gawla ŋgay siye hay. A zəba naha fataya. A gay me a Piyer, kutik kutik, a gwaday: «Do abəra ka təv ga. Do a dəba, nəkar na, Fakalaw. Ka dzala gər andza Mbəlom bay, ka dzala gər na, andza i ndo zezeŋ.»

³⁴ Tsa na, Yesu a zalatay a ndo hay ta gawla ŋgay hay. A gwadatay a nəteye tebiye: «A say a ndoweje məpeŋ bəzay na, mâ gər ha wu nakə a say a dərev ŋgay aye. Mâ zla mayako mazləlmbada

eye ada mâ peŋ bəzay.* ³⁵ Andza niye, ndo nakə a say mətəme ha məsəfəre ŋgay aye na, ma dziye ha đuh. Ane tuk na, ndo nakə ma dziye ha məsəfəre ŋgay hərwi ga ada hərwi Labara Ŋgwalak eye na, ma təmiye ha đuh. ³⁶ Tadə ndoweye kə huta zlele i məndzibəra tebiye a neŋgeye, ane tuk na, kə dze ha məsəfəre ŋgay na, ŋgama ŋgay aye na, mey? ³⁷ Wu andaya nakə ndo zezeŋ ma sliye faya məvəle hərwi mambəda ahaya məsəfəre ŋgay aye daw?

³⁸ «Nəkurom ndo neheye anəke aye, nəkurom na, mə walaŋ i ndo neheye tə sər Mbəlom bay, faya ta giye mezeleme aye. Tadə ndoweye ka kərah ga ada kə đatay ha bazlam ga a ndo hay bay na, neŋ dərmaŋ na ta kərahiye na. Na ta kərahiye na na, ahəl nakə neŋ Wawa i Ndo na deyeweye ta məzlaḅ i Bəba Mbəlom ada ta gawla i Mbəlom hay aye.»

9

¹ Yesu a gwadətay sa: «Sərum ha na, ndo siye hay mə walaŋ kurom neheye anəke kanaŋ aye, nəteye na, ta mətiye zuk bay. Ta ta mətiye na, ta ŋgateye tə dərə tay a Bəy i Mbəlom nakə ma ləviye bəy ŋgay ta gədaŋ aye təday.»

Bo i Yesu a mbəda

Mata 17.1-13; Luka 9.28-36; 2 Piyer 1.16-18

² Ma dəba i məhəne məkwa na, Yesu a zalay a Piyer, a Yakuba ta Yuhana, ti ye tə tsal a mahəmba zəbol eye. Ahəl nakə nəteye mə mahəmba niye mahəteye na, bo i Yesu a mbəda ka dərə tay.

³ Peteked ŋgay a mbəda herre kudəkudək. Məslədə

* **8:34** Məzle mayako mazləmbada eye na, andza məgwede: Məndze maləva bo eye məvəle ha məsəfəre ŋgay andza Yesu.

i peteked niye na, ndəray kwa nəte ka məndzibəra ma sliye məsləde ha andza niye na, andaya bay.

⁴ Kwayan̄na gawla i Yesu neheye mahkar aye tə ŋgatatay a Eliya ta Musa nətəye faya ta tsikiye me tə Yesu.

⁵ Tsa na, Piyer a gwaday a Yesu: «Miter ga! Lele na, ndzakwa kanan̄. Nəmaa kəruwakumeye madzawadzawa mahkar, nətə i yak, nətə i Musa ada nətə i Eliya.» ⁶ Piyer a tsik andza niye na, hərwi a sər wu nakə ma tsikiye bay. Hərwi nətəye neheye mahkar aye na, ta dzədzar haladzay.

⁷ Pazlay a mbəzlaw mə mbəlom, a dərəzl tay ha. Ma pazlay niye na, bazlam a tsənew abəra mə gəma, a gwad: «Nakay na, wawa ga. Na wuda na haladzay. Pumay zləm a wu nakə ma tsikakumeye!»

⁸ Tsa na, gawla i Yesu neheye mahkar aye ta zəba dəre na, ndəray andaya sa bay. Andaya ka təv niye na, Yesu mahəŋgeye.

⁹ Ahəl nakə faya ta mbəzlaweye abəra mə mahəmba aye na, Yesu a gwadatay: «Wu nakə ka ŋgatumay aye na, kâ təkərumay a ndəray bay hus a pat nakə neŋ, Wawa i Ndo na lətsew abəra ma mədahan̄ aye təday.» ¹⁰ Ta təma bazlam nakə Yesu a tsikatay aye. Anəke na, ta tsətsah mə walan̄ tay, tə gwad: «Mələtsew abəra ma mədahan̄ na, andza məgwede mey?»

¹¹ Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsətsah faya, tə gwaday: «Ndo neheye tə dzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad na, Eliya ma lahaweye madayaw təday na, hərwi mey?»

¹² Yesu a mbədətay faya, a gwadatay: «Andza niye, Eliya ma lahaweye madayaw. Ma lambadiye tay ha wu hay tebiye təday. Ta watsa ka gər i Wawa

i Ndo dərmaḱ. Tə watsa na, tə gwad: “Neḡgeye na, ma siye dəretsətseh haladzay ada ta zəbiye faya andza ndo bay” bəḁaw? ¹³ Na tsikakumeye parakka: Eliya na, 6a ki yaw tsiy. Ndo hay ta gay wu nakə a satay aye. Bazlam i Mbəlom kə tsik faya andza niye.»

Yesu a mbəl ha wawa
Mata 17.14-21; Luka 9.37-43

¹⁴ Tə ndisl ka təv i siye i gawla ḡgay hay na, tə ndzay naha a gər a ndo hay haladzay tə lawara tay ha a wuzlah. Ndo neheye tə dzaḡgawa bazlam i Mbəlom mapala eye aye ta gawla i Yesu hay faya ta kədiye wuway a bo. ¹⁵ Ndo hay tə ḡgatay a Yesu faya ta diye naha ka təv tay ta gawla ḡgay neheye mahkar aye na, a gatay hərbaḁəkka. Tsa na, ta hway ka təv ḡgay mata tsikay me. ¹⁶ A gwadatay: «Ka kəḁum wuway ta nəteye ka wuye mey?»

¹⁷ Tsa na, ndoweye andaya mə walaḡ i ndo niye hay a mbəḁayaw faya, a gwaday: «Miter, neḡ na zlakaw wawa ga, hərwi mahorvov a gay. A gay na, a 6araway ka bazlam ḡgəts. ¹⁸ Mahorvov a gəsawa na. A gəsawa na na, kwa ka waray. A kalawa ha ka dala 6əra 6əra. Makukufay a yawaw faya abəra ada a həpəḁawa zler ada a sarawa ha. Na tsətsah ka gawla yak neheye ta həhar faya bəra mahorvov tey na, tə mba faya mahəhere bay.»

¹⁹ Yesu a tsikatay parakka a ndo niye hay, a gwadatay: «Nəkurom neheye anəke ka dzalum ha ka Mbəlom bay aye! Na ndziye ka təv kurom na, hadzəgay? Na zliye ḡgatay hərwi kurom na, məndze hadzəgay? Ahe! Zlumenḡ ahaya wawa eye kanaḡ.»

20 Ti ye, tə zlayaw wawa niye.

Fakalaw niye mə bo i wawa niye a ɲgatay a Yesu na, a ɓəl ha wawa niye ta gədaɲ. Wawa niye a dəd. Tsa na, a tambolom ha ka dala tambolom tambolom. Makukufay a yaw ka bazlam.

21 Yesu a gwad̄ay a bəba i wawa niye: «Wu nakay a gay na, kə ndza faya hadzəgay?»

Bəba i wawa niye a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Wu nakay a dazlay na, neɲgeye wawa eye mba. 22 Fakalaw a kalawa ha a ako ada a yam hərwi ada m̄a mət. Tad̄ə ka sliye faya na, amboh dzəna may tey.»

23 Yesu a mbəd̄ay faya, a gwad̄ay: «Ka gwad̄ na, “Tad̄ə ka sliye faya na, dzəna may tey” ba! Ane tuk na, hərwi ndo nakə kə dzala ha ka neɲ aye na, wuray andaya ma giye bo hərwi ɲgay bay na, andaya bay.»

24 Tsa na, bəba i wawa niye a wuda ta magala, a gwad̄: «Na dzala ha! Səkeheɲ ha mədzele ka nəkar.»

25 Ahəl nakə Yesu ta bəba i wawa niye faya ta tsikiye me aye na, ndo hay ta hway naha haladzay ka təv tay. Yesu ka zəba ndo hay faya ta diye naha na, a ɲgərəz ka fakalaw, a gwad̄: «Nəkar fakalaw nakay matəra ha ndo mandək eye ada mət̄sike me bay aye na, faya na gwadakeye dara abəra mə bo i wawa nakay. K̄a ma faya mede a bo i wawa nakay d̄ada sa bay!»

26 Fakalaw niye a wuda, a ɓəl ha wawa niye ta gədaɲ. Tsa na, a ndohwaw abəra mə bo i wawa niye. Wawa niye ma kaleye zləva andza ma mət̄iye. Ndo hay haladzay ka niye tə gwad̄: «Wawa

nakay na, kə mət.» ²⁷ Yesu a gəs na mə həlay, a lətse ha. Wawa niye a lətse ka mbəlom.

²⁸ Tsa na, Yesu ta gawla ŋgay hay, ti ye abəra ka niye, ti ye a mətagay. Ahəl nakə nəteye mahəteye mətagay na, ta tsətsah faya tə gwadəy: «Nəmay, nəmaa mba faya mahəhere fakalaw abəra ka wawa niye təbey na, hərwi mey?»

²⁹ Yesu a mbədatay faya: «Ka dūwulumay me a Mbəlom bay na, ka slumeye faya mahəhere slala i Fakalaw niye bay.»

Yesu a da ha məməte ta mələtsew ŋgay abəra ma tsəvay

Mata 17.22-23; Luka 9.43-45

³⁰ Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma təv niye. Ti ye a təv mekelen eye ta dala i Galile. Yesu a say na, ndo hay tâ sər ha təv nakə neŋgeye mə dəma aye bay. ³¹ A say ndo hay tâ sər faya bay na, hərwi faya ma tətikateye a gawla ŋgay hay.

A tətikawatay a gawla ŋgay hay na, a gwadəwatay: «Neŋ Wawa i Ndo na, ta gəsiye ga, ta vələteye ga ha a həlay a ndo hay. Ta kədiye ga mədahaŋ eye, ada ma məhəne mamahkar eye na, na lətseweye abəra ma mədahaŋ.»

³² Ane tuk na, gawla ŋgay hay ta tsəne me ŋgay niye a say məgwede mey na, ta tsəne bay. Ada ta dzədzar matsətsehe faya.

Matəme wawa hay

Mata 18.1-5; Luka 9.46-48

³³ Tsa na, tə ndisl a Kafernahum. Ti ye naha, ti ye a gay nakə tə ndzawa mə dəma aye. Ahəl nakə nəteye mə gay niye na, Yesu a tsətsah fataya, a

gwadátay: «Meeneŋ faya ka deyekweye ka tsæved na, ka tsikum mə walaŋ kurom na, ka wuye mey?»

³⁴ Ta mbəday faya a Yesu bay. Hərwi ahəl nakə faya ta diye ka tsæved aye na, ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Ndo nakə neŋgeye bagwar eye a ze ndo mə walaŋ kway nakay aye na, way?»

³⁵ Yesu a ndza ka dala. Tsa na, a hayay gər a gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo ka tæv ŋgay. A gwadátay: «Ndo nakə a say matəre bagwar eye ka gər i ndo hay aye na, mâ həna ha gər dūh. Sa na, mâ təra ndo məgay məsler a ndo hay tebiye.»

³⁶ Tsa na, Yesu a zla wawa tsekweŋ, a lətse ha a wuzlah tay. A gəs na wawa niye kurup kurup ka bo lele. ³⁷ Tsa na, a gwadátay: «Ndowneeye ka təma na wawa nakay lele andza wawa nakay anaŋ eye hərwi nakə a wuda ga aye na, a təma na, neŋ. Ndowneeye ka təma ga na, a təma neŋ mahəgeye bay. A təma na, ndo nakə a sləra ga ahaya dərmaŋ.»

*Ndo nakə kə neŋ dərə bay aye na, ndo ga
Luka 9.49-50*

³⁸ Ma dəba eye na, Yuhana a gwadáy a Yesu: «Miter, nəmaa ŋgatay a ndowneeye faya ma həhariye fakalaw abəra mə bo i ndo ta məzele yak. A samay habə məgay me hərwi neŋgeye na, ndo kway bay.»

³⁹ Yesu a mbəday faya, a gwadáy: «Kâ gumay me bay. Hərwi ndowneeye kə ge masuwayaŋ tə məzele ga na, ma tsikiye fagaya wu nakə lelebay aye bay.

⁴⁰ Hərwi ndo nakə kə nakway dərə bay aye na, neŋgeye ndo kway.»

⁴¹ Yesu a gwadátay sa: «Ndowneeye kə vəlakum yam məse hərwi nakə ka pumeŋ bəzay a neŋ Kəriste

aye na, sərũm ha ta dedek, magogoy ŋgay ma dziye bay.»

Masəpete

Mata 18.6-9; Luka 17.1-2

⁴² Yesu a gwadatay sa: «Ndoweye ka səpat ndo nəte mə walaŋ i wawa neheye tə dzala ha ka neŋ aye a mezeleme na, ŋgama t̄a baray madiz i kwar a day ada t̄a kal ha a huf i bəlay. ⁴³ Tadə həlay yak ma dəfiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ŋgama huta məsəfəre ka təv i Mbəlom tə həlay yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə ma mbatiye dāda bay tə həlay yak sulo aye. [⁴⁴ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.]

⁴⁵ Tadə sik yak ma dəfiye kar ha a mezeleme na, dəs na. Ŋgama d̄uh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə sik yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako tə sik yak sulo aye. [⁴⁶ Hərwi mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.] ⁴⁷ Ada kə ge tadə d̄are yak ma dəfiye kar ha a mezeleme na, ŋgwad na. Ŋgama d̄uh na, fələkwa a Bəy i Mbəlom tə d̄are yak nəte tə bəmalə nakə ta kaliye kar ha a ako nakə dāda ma mbatiye bay tə d̄are yak sulo aye. ⁴⁸ Mə dəma na, mətul neheye tə nda ndo aye na, tə mət bay, ada ako nakə dāda ma mbatiye bay aye.»

⁴⁹ Yesu a gwadatay sa: «Andza ako nakə ndo məvəde ma vəfiye ha wu aye na, ndo neheye tə dzala ga ha ta siye d̄aretsətseh hərwi mede tay. Sluwal d̄ermak andza niye, ta giye ka ala na, ada m̄a vəd. ⁵⁰ Sluwal na, wu nakə lele aye. Ane tuk na, tadə sluwal a tsəhən bay na, ta giye ha sa kəkay

ada mâ tsəhən na? Wewer andaya matəra ha lele sa bay. Nəkurom dərmak na, tərūm andza sluwal nakə a tsəhən lele aye. Mə walaŋ kurom na, ndzum barbarra.»

10

*Yesu a tsik ka mahəhere ŋgwas
Mata 19.1-12; Luka 16.18*

¹ Ma dəba eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Kafernahum, ti ye ka dala i Yahuda. Tsa na, tə lətse, ti ye tə tas magayam i Yurdum. Mə dəma na, ndo hay haladzay tə haya gər ka təv ŋgay sa. Tsa na, a tsikatay bazlam i mbəlom andza nakə a tsikawatay aye.

² Farisa hay ti ye naha ka təv ŋgay. Ti ye naha ka təv ŋgay na, hərwi a satay məhəle faya abəra suwat. Ta tsətsah faya tə gwadāy: «Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved a ndo ka mahəhere ŋgwas ŋgay dāw?»

³ Yesu a mbədātay faya na, tə matsətsehe dərmak. A gwadātay: «Bazlam mapala eye waray nakə Musa a vəlakum a tsik ka mahəhere ŋgwas na?»

⁴ Tə gwadāy: «Musa a gwad na, tadə ndoweye a say mahəhere ŋgwas ŋgay na, mâ watsay dərēwel i mahəhere a həlay. Kə watsay na, ada mâ həhar na tuk. Ndo hay ta səriye ha manan ka həhar na ŋgwas ŋgay na, ka dərēwel niye.»

⁵ Tsa na, Yesu a gwadātay: «Musa a watsakum gər i bazlam mapala eye nakay andza nakay na, hərwi dərēv kurom nakə makula eye tōŋgwa tōŋgwa.
⁶ Ahəl niye ka madazlay na, andza niye bay. Hərwi mawatsa eye ka madazlay i məge məndzibəra na:

“Mbəlom a ge hasləka ada ŋgwas. ⁷ Hərwi niye hasləka ma gəriye ha bəba ŋgay ta may ŋgay, ta ndziye ta ŋgwas ŋgay. ⁸ Ada nəteye ta təriye na, bo nəte.*” Andza niye, nəteye sulo sa bay, ane tuk na, andza ndo nəte.»

⁹ Yesu a gwadatay sa: «Ndo zezeŋ mâ ŋgəna ha wu nakə Mbəlom a dzapa ha aye bay.»

¹⁰ Yesu ta gawla ŋgay hay ti ye wu tay. Ahəl nakə nəteye mə gay ta gawla ŋgay hay aye na, gawla ŋgay hay ta tsətsah sa, tə gwaday: «Bazlam niye ka tsik eye na, andza məgwede mey?»

¹¹ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Tadə ndoweye ka həhar na ŋgwas ŋgay ada kə zla a dəma ŋgwas mekeleŋ eye na, kə ge madama. Kə gay mənese a ŋgwas ŋgay kurre eye. ¹² Tadə ŋgwas a wuda na zal ŋgay sa bay, a zla zal mekeleŋ eye dərma na, kə ge madama.»

Yesu a təma wawa hay

Mata 19.13-15; Luka 18.15-17

¹³ Ma dəba aye na, ndo hay tə həl naha wawa hay a Yesu hərwi ada mâ pa fataya həlay ada tâ huta ŋgama. Ane tuk na, gawla ŋgay hay tə gatay me a ndo niye hay tə həlay naha wawa hay aye.

¹⁴ Yesu a ŋgatay andza niye na, a yay a gər bay. A ndalay. A gwadatay a gawla ŋgay hay: «Gərurum tay ha wawa hay tâ yaw ka təv ga! Kâ həharum tay hay bay, hərwi Bəy i Mbəlom mavəla eye na, a slala i ndo neheye andza wawa neheye. ¹⁵ Sərurum ha na, ndoweye ka təma Bəy i Mbəlom andza wawa neheye bay na, ma diye a Bəy i Mbəlom bay.»

* **10:8** Madazlay i wu hay 1.27, 2.24.

¹⁶ Tsa na, a zla wawa niye hay a həlay nəte ta nəte. A pa fataya ɲgama.

Ndo i zlele ta Bəy i Mbəlom

Mata 19.16-30; Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu ta gawla ɲgay hay tə lətse, ta diye na, ndoweje a yaw ka təv ɲgay mahway mahway. A ndisl ka təv ɲgay na, a dəkway gurmets kame ɲgay, a gwadəy: «Miter lele eye, na hutiye sifa nakə ma ndəviye bay aye na, na giye na, kəkay?»

¹⁸ Yesu a gwadəy: «Ka zelenj ndo lele eye na, kemey? Ndo lele eye na, Mbəlom nəte ɲgweɲ. ¹⁹ Ka sər bazlam i Mbəlom mapala eye dəw? Bazlam i Mbəlom mapala eye a gwad na: “Kâ kəd gər i ndo bay, kâ ge madama bay, kâ ge məkal bay, kâ raw me ka ndo kame i sariya bay, kâ vay gər a ndo bay, rəhatay ha gər a bəba yak ta may yak. †”»

²⁰ Ndo niye a gwadəy: «Miter, gər i bazlam mapala eye neheje ka paslaweje na, na hənay ha gər kwa ma wawa.»

²¹ Yesu a ndazl na na, a wudə na haladzay. Tsa na, a gwadəy: «A ləkaw fakaya abəra na, wu nəte. Anəke na, do ta səkəm ha zlele yak hay tebiye ada kâ ɲgənətay suloy aye a ndo i mətawak hay. Ka ge andza niye na, ka ta hutiye zlele mə mbəlom. Tsa na, dara, peɲ bəzay.»

²² Ndo niye a tsəne bazlam niye na, dərev a həbəy. A ye ɲgway ta mevel eye, hərwi zlele ɲgay na, haladzay.

²³ Yesu a ɲgatay a ndo niye a ye ɲgway na, a zəba ka gawla ɲgay niye hay tə lawara na a wuzlah aye.

† **10:19** Madayaw abəra ma Ezipt 20.12-16; Bazlam mapala eye masulo eye 5.16-20.

A gwad̄atay: «Kay! Hərwi ndo i zlele na, mede a Bəy i Mbəlom i ŋgay na, mada me eye haladzay.»

²⁴ Gawla ŋgay hay tə tsəne bazlam niye na, a vəlatay madzəd̄zere. Ane tuk na, Yesu a gwad̄atay sa: «Wawa ga hay! Mede a Bəy i Mbəlom na, mada me eye haladzay! ²⁵ Tə bəmalə nakə ndo i zlele ma diye a Bəy i Mbəlom aye na, ŋgama zləgweme m̄a ye ta bəd̄ i ləpəre.»

²⁶ Tsa na, a gatay wadəŋ wadəŋ a gawla ŋgay hay. Tə gwad̄ mə walaŋ tay: «Ane tuk na, kə ge andza niye na, mata sle mətəme na, way?»

²⁷ Yesu a zəba fataya, a gwad̄atay: «Ndəray ma sliye mətəme bay. Ane tuk na, Mbəlom ma sliye mətəme ha ndo. Hərwi neŋgeye na, wuray a zay gədaŋ təbey.»

²⁸ Tsa na, Piyer a gwad̄ay: «Tsəne! Nəmay anaŋ, nəmaa gər ha wu hay tebiye hərwi məpaka bəzay na, kəkay?»

²⁹ Yesu a mbəd̄atay faya a gwad̄atay: «Sərum ha! Ndowe ye kə gər ha gay ŋgay, malamar ŋgay hasləka eye hay ta malamar ŋgay dem eye hay, may ŋgay, bəba ŋgay, wawa ŋgay hay, guvah ŋgay hərwi ga ada hərwi Labara Ŋgwalak eye na, ³⁰ anəke ahəl kway nakay ma hutie a dəma gay hay, malamar hasləka eye hay, malamar dem eye hay, maya hay, wawa hay, guvah hay na, haladzay a ze nakə a gər ha aye. Kəla na, ta geye d̄əretsətseh haladzay d̄ərmak. Aza kame na, ma hutie sifa nakə ma ndəviye bay aye. ³¹ Mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i me hay aye na, haladzay ta təriye ndo i dəba ada mə walaŋ i ndo neheye anəke nəteye ndo i dəba hay aye na, haladzay ta təriye ndo i me.»

Yesu a da ha mɔmɔte ŋgay

Mata 20.17-19; Luka 18.31-34

³² Yesu ta gawla ŋgay hay, tɔ hɛl bo, tɔ lɔtse hɛrwi mede a Zerozelem. Anɛke na, nɛteye ka tsɔved faya ta diye. Kame tay na, Yesu. Gawla ŋgay niye hay ta dzɛdzar. Ndo neheye tɔ patay bɛzay faya ta diye ka bo dziye ta dzɛdzar haladzay.

Yesu a zalatay a gawla ŋgay niye hay kuro gɛr eye sulo aye abɛra mɔ walaŋ i ndo niye hay kɛtsah sa. Ka tɔv niye na, a tsikatay wu nakɛ ma ta tɛriye ka gɛr ŋgay aye.

³³ A gwadatay: «Tsɛnum, anɛke na, faya ka deyekweye a Zerozelem. Mɔ dɛma na, neŋ Wawa i Ndo ta vɛlateye ga ha a hɛlay a bagwar i ndo neheye tɔ vɛlaway wu a Mbɛlom aye ada a ndo neheye tɔ dzaŋgawa bazlam i Mbɛlom mapala eye. Ta geŋeye sariya i mɛkɛdɛ. Ta vɛlay ga ha a hɛlay i ndo neheye tɔ sɛr Mbɛlom bay aye. ³⁴ Nɛteye na, ta ŋgwesɛŋeye dɛla abɛra mɔ gɛr. Ta tufɛŋeye slesleɓ a dɛre. Ta ndabiye ga ta mandalaɓa. Tsa na, ada ta kɛdiye ga tuk. Aya ane, ma dɛba i mɛhɛne mahkar na, na lɔtseweye abɛra ma mɛdahaŋ.»

Ndo bagwar eye ta ndo i mɛsler

Mata 20.20-28; Luka 22.25-27

³⁵ Ma dɛba aye na, Yakuba ta Yuhana wawa i Dzebede hay ta hɛndzɛd ka tɔv ŋgay, tɔ gwadɛy: «Bɛy Maduweŋ may, a samay na, gamay wu nakɛ a samay matsɛtsehe fakaya aye?»

³⁶ Yesu a gwadatay: «A sakum nɛ ge hɛrwi kurom na, wuye mey?»

³⁷ Ta mbɛdɛy faya tɔ gwadɛy: «Wu nakɛ nɛmaa tsɛtsah fakaya aye na, ahɛl nakɛ aza ka ndziye ma

bəy yak na, vəlamay tsəved nəmaâ ndza ka təv yak, nəte ta diye i həlay i mənday ada neŋged ta diye i həlay i gula yak tey.»

³⁸ Ane tuk na, Yesu a gwadatay: «Ka sərūm wu nakə ka tsətsahumeye aye bay? Ka slumeye məse dəretsətseh nakə na siye aye daw? Ka slumeye faya matəme tâ dzəhuḅ kurom ha a dəretsətseh nakə ta dzəhuḅiye ga ha a dəma aye ŋgway daw?»

³⁹ Ta mbəday faya, tə gwaday: «Nəmaa sliye faya.»

Yesu a gwadatay: «Andza niye dedek, dəretsətseh nakə na ta siye na, ka ta sumeye. Dəretsətseh nakə ta dzəhuḅiye ga ha a dəma aye na, ta dzəhuḅiye kurom ha a dəma. ⁴⁰ Ane tuk na, məndze ta diye i həlay i mənday ga kəgəbay ta diye i həlay i gula ga na, mata tsike na, neŋ bay. Təv məndze niye na, i ndo neheye Mbəlom a ləvatay ha bo aye wu tay.»

⁴¹ Siye i gawla ŋgay neheye kuro aye tə tsəne bazlam niye na, a ndalatay haladzay. Tə ge mevel ka Yakuba ta Yuhana. ⁴² Hərwi niye Yesu a zalatay tebiye ka təv ŋgay, a gwadatay: «Ka sərūm ha na, ndo neheye ta zəba fataya andza bəy bagwar eye ka məndzibəra faya ta ləviye ndo hay ta gədaŋ ada ndo bagwar eye hay ta bərəkiye ha gədaŋ tay ka siye i ndo hay. ⁴³ Ane tuk na, mâ ge andza niye mə walaŋ kurom bay. Duh na, kə ge ndəray mə walaŋ kurom a say matəre bagwar eye na, mâ təra ndo i məsler kurom. ⁴⁴ Ada tadə ndo mə walaŋ kurom a say matəre ndo i me na, mâ təra beke i ndo hay tebiye duh. ⁴⁵ Kwa neŋ Wawa i Ndo na yaw na, hərwi ada ndo hay tâ geŋ məsler bay. Na yaw duh na, hərwi məgatay məsler a ndo hay ada

məvəle ha məsəfəre ga hərwi məmbəle tay ha ndo hay haladzay.»

Yesu a mbəl ha ndo guluf eye

Mata 20.29-34; Luka 18.35-43

⁴⁶ Yesu ta gawla ŋgay hay tə ndisl a gəma i Zeriko. Ahəl nakə ti yaw abəra ma gəma niye na, ndo hay haladzay tə patayaw bəzay. Faya ta diye na, tə ndzay a gər a guluf wuray faya ma rəkiye wu mandza eye ka tsakay i tsəved. Məzele ŋgay na, Bartime, andza məgwede wawa i Time. ⁴⁷ Guluf niye a tsəne tafakay faya ma diye na, Yesu ndo i Nazaret na, a wuda, a gwad: «Yesu, Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədəw?»

⁴⁸ Ndo hay haladzay tə gay me, tə gwaday: «Ka bəbəl mey? Ndza dikdik!»

Neŋgeye na, a səkah ha mawude sa dūh: «Wawa i Davit, nā gaka mə bo təbədəw?»

⁴⁹ Tsa na, Yesu a lətse, a gwadatay: «Dum zalumeŋayaw, mâ yaw.»

Ti ye tə zalay a guluf niye, tə gwaday: «Dərev mâ ye fakaya abəra bay. Lətse! Dara, faya ta zalakeye.»

⁵⁰ Tsa na, a lətse hurum, a kal ha petekedi mətasl ŋgay əvez ka dala. A ndapa a mbəlom, tsa na, a ye ka təv i Yesu.

⁵¹ Yesu a tsətsah faya, a gwaday: «A saka nā ge hərwi yak na, mey?»

Guluf niye a mbəday faya, a gwaday: «Miter, a seŋ na, nā ŋgatay a dère sa tey.»

⁵² Tsa na, Yesu a gwaday: «Ka pa mədzal gər yak ka neŋ ta dedek. Do, ka mbəl!»

Tsa na, guluf niye a ŋgatay a dāre kwetseh kwetseh lele. A pay bəzay a Yesu.

11

Yesu a ndisla Zerozelem

Mata 21.1-11; Luka 19.28-40; Yuhana 12.12-19

¹ Anəke na, Yesu ta gawla ŋgay hay, nəteye bəse ta Zerozelem. Nəteye mə mahamba nakə tə zalay Mahamba i Tetədoez aye. Ka mahamba eye niye na, gəma i Betifadze ta Betani andaya. Mə dəma na, Yesu a slər tay ha gawla ŋgay hay sulo, a gwadətay: ² «Dum a gəma nakə kame kurom aye. Ka ndislum naha a dəma na, ka ndzumeye a gər a zuŋgo wawa eye dā məzle ndo mabara eye. Ndəray kə ndza faya dāda zuk bay. Pəlumaw ada kâ yumenə ahaya. ³ Ndəray kə gwadəkum: “Ka pəlumeye zuŋgo eye mäge ha mey?” na, gwadumay: “A say a Bəy Maduwenə. Ma ta ma ahaya kananə bəse, ma ndziye bay.”»

⁴ Tsa na, ti ye a gəma niye. Ti ye naha a dəma na, tə huta zuŋgo niye wawa aye mabara eye ma bəra ka maged, ka tsakay i tsaved. Tsa na, tə pəla ha zuŋgo niye. ⁵ Mə dəma na, ndo hay andaya mandza eye. Tə gwadətay: «Ka gumeye ka niye mey? Ka pəlumeye zuŋgo eye mäge ha mey?»

⁶ Tsa na, ta mbədatay faya andza nakə Yesu a tsikatay naha aye. Ndo niye hay tə tsəne andza niye na, tə gər tay ha. Tsa na, ti ye ha zuŋgo niye.

⁷ Ti ye ahaya zuŋgo niye a Yesu na, ta fətəl faya peteked tay hay. Tsa na, a ndza ka zuŋgo niye.

⁸ Ndo hay haladzay ta fətəl peteked tay hay ka tsaved. Siye hay tə pa hawal i gərdaf neheye tə dəsaw ma guvah hay aye hərwi mədəslay ha gər

a Yesu dərmaḱ. ⁹ Ndo neheye kame i Yesu ta ndo neheye ma dəba ŋgay aye na, ta wuda, tə gwad: «Zambadəkway a Mbəlom! Mâ pa ŋgama ka ndo nakə faya ma deyewe ye tə məzele i Bəy Maduweŋ aye! ¹⁰ Mbəlom mâ pa ŋgama ka bəy i bəba kway Davit! Zambadəkway a Mbəlom, neŋgeye nakə mə mbəlom aye!»

Yesu a vələy mezeleme a gərdaf i gurov

Mata 21.18-19

¹¹ Tsa na, tə ndisl a Zerozelem. Tə ndisl naha a Zerozelem na, ti ye a gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ndisl naha na, a zəba ka wu nakə ndo hay faya ta giye mə dəma aye. Ma dəba eye na, ti ye ta gawla ŋgay hay a gəma i Betani. Ti ye a dəma na, hərwi mazlambar pat faya ma dədiye.

¹² Tədœ eye na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse abəra ma gəma i Betani, tə ma a Zerozelem. Ka tsəved faya ta diye na, may a wur ka Yesu. ¹³ A ŋgatay naha a dərizl i gərdaf wuray andza gurov slambah faya haladzay. Tsa na, a ye mata zəbaw faya. A gwad: «İŋgedhay na hutieye hohway ŋgay eye na ndiye.» A ye, a ndisl naha ka təv i dərizl i gərdaf niye na, kakupkappa slambah dekdek bəna, hohway andaya bay. Hərwi kə ndisl ahəl ŋgay məwe bay. ¹⁴ Tsa na, Yesu a gwaday a dərizl i gərdaf niye: «Ndəray mâ nda hohway yak dāda sa bay!» Tsa na, gawla ŋgay hay ta tsəne.

Yesu mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 21.12-17; Luka 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹⁵ Ma dəba eye na, tə ndisl a Zerozelem sa. Yesu a ye naha na, a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A ye naha na, a dazlay mahəhere

tay ha ndo masəkəme wu hay ta ndo neheye ta səkəmiye hay wu hay aye. A pay həlay a tabal i ndo mambəde ha suloy, a mbəzl ha təv məndze i ndo masəkəme ha bodobodo hay. ¹⁶ A gatay me a ndo məzle wu i tsakala kwa waray waray mede ha ta dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. ¹⁷ A dətay ha lele, a gwadətay: «Mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom na: “Ta zaleyə a gay ga na, gay i mađuwule me i slala i ndo hay wal wal tebiye.*» Ane tuk na, nəkurom ka tərūm ha lar i məkal hay na, kəkay?†»

¹⁸ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom ma-pala eye, tə tsəne wu nakə Yesu a gawa aye na, ta dzədzar hərwi ndo hay ta wuđa bazlam i Yesu niye a tsikatay aye. Ta pəla tsəved ka məkəde na Yesu.

¹⁹ Ta huwa pat pizze na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə lətse, ti ye abəra ma Zerozelem.

Məpe mədzał gər ka Yesu tə mađuwule me

Mata 21.20-22

²⁰ Tədə eye pərik i mekedə na, Yesu ta gawla ŋgay hay tə ma a Zerozelem. Ahəl nakə faya ta diye na, tə ŋgatay a dərizl i gərđaf niye andza gurov aye. Dərizl i gərđaf niye na, makula eye hus ta zləlay eye dzay. ²¹ Piyer a ŋgatay na, bazlam i Yesu nakə a tsikay a dərizl i gərđaf niye a mayaw a gər. Tsa na, a gwadəy a Yesu: «Miter, zəba ka dərizl i gərđaf nakə ka vəlay mezeleme aye na, kə kula.»

²² Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Gərūmay ha mədzał gər kurom a Mbəlom! ²³ Sərūm ha lele, ndoweye kə gwadəy a mahəmba nakay: “Lətse

* **11:17** Ezay 56.7. † **11:17** Zeremi 7.11.

abəra kanan, ta kal ha bo a bəlay”, kə ge a tsik ta mədzal gər nəte na, Mbəlom ma təmiye na. Ada mâ sər ha na, ma giye bo andza nakə a tsətsah aye. ²⁴ Hərwi niye faya na tsikakumeye: Tadə ka dūwulum me, ka tsətsahum wu ka Mbəlom na, dzalum ha na, 6a ka hutum tsiy. Mbəlom ma vəlakumeye. ²⁵ Agəna nəkurom ta magum eye ta ndo na, ka ta dūwulumeye me a Mbəlom na, dum pəsum ha bo təday. Ada Mbəlom Bəba kurom mə mbəlom ma pəsakumeye ha dərma. [²⁶ Tadə nəkurom mandza eye huya ta magum eye na, Bəba kurom nakə mə mbəlom aye ma pəsakumeye ha bay dərma.]»

Gədan i Yesu

Mata 21.23-27; Luka 20.1-8

²⁷ Ma dəba eye na, tə ma a Zerozelem tuk. Yesu a ye a dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə faya ma həhaliye mə dəma aye na, bag-war hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula siye hay, ti ye ka təv i Yesu. ²⁸ Ti ye naha na, ta tsətsah faya, tə gwadəy: «Ka ge wu neheye na, ta gədan waray? Maa vəlaka gədan eye na, way?»

²⁹ Yesu a mbədətay faya, a gwadətay: «Nəŋ dərma na tsətsahiye fakuma matsətsehe nəte, tadə ka mbəduməŋew faya na, na ge wu neheye ta gədan waray na, na tsikakumeye. ³⁰ Maa sləraw Yuhana madzəhu6e ndo a yam na, way? Maa sləraw na, Mbəlom tsukudū ndo hay daw? Mbəduməŋew faya tey.»

³¹ Tsa na, tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Ka mbəɖakweye faya na, kəkay? Tadə ka gwadəkwa, maa slər ha Mbəlom, Yesu ma gwadəkweye: “Ka dzalum ha ka wu nakə Yuhana a tsik aye bay na, kemey?” ³² Ada ka mbəɖakweye faya məgwede maa sləraw Yuhana na, ndo hay, ka tsikakweye tətə bay.» Tə tsik tətə bay na, hərwi ndo hay tebiye tə sər ta dedək Yuhana na, ndo məde ha bazlam i Mbəlom. Ta dzədzar mətsike andza niye hərwi ndo hay. ³³ Ta mbəɖay faya a Yesu, tə gwaday: «Nəmaa sər bay.»

Yesu a gwadətay: «Neŋ bəbay na ge wu neheye ta gədan i way na, na tsikakumeye bay.»

12

Dzeke i ndo neheye tə həl tay ha a guvah nəteye sewed eye hay aye

Mata 21.33-46; Luka 20.9-19

¹ Ma dəba eye na, Yesu a tsikatay me ta dzeke, a gwadətay: «Ndowe a dəs guvah. A zəv a dəma dərizl i gərɖaf haladzay. Dərizl i gərɖaf niye hay na, tə wa hohway aye. A ndəv ha mazəve na, a lawara na həndits ta zled. Tsa na, a lambad a dəma təgwad hərwi məɖitse a dəma hohway i dərizl i gərɖaf niye hay. A dəzl a dəma təv matsəpe wu. A ndəv ha malebede guvah ŋgay niye na, a həl ndo i məfəte hay ada tātəfəy na. Bo ŋgay aye a ye a tsekene.

² «Hələy i mangəle hohway i dərizl i gərɖaf niye hay kə sla. A slər ndo nəte mə walaŋ i ndo i məsler ŋgay hay hərwi ada tātə vələyaw faya abəra i ŋgay. ³ Tsa na, ndo i məsler niye a ye. A ye naha na, ndo neheye faya ta tsəpiye guvah aye tə gəs na. Tə

ndaɓa na ada ta hɛhara ahaya hɛlay kəriye. ⁴Ndo i guvah a ɲgatay andza niye na, a slɛr ndo nenɲed. A ye naha na, kurah tɛ wuya faya məkədə na. Tɛ kəd na ka gɛr, tɛ tsaday pɛleslesle. ⁵Ndo i guvah niye a zla ndo i mɛsler ɲgay mamahkar eye, a slɛr na sa. Nenɲeye na, tɛ kəd na mɛdahan eye. Ndo i guvah niye a slɛr ndo wal wal sa. Tɛ ge tay ha andza niye dɛrmak. Siye hay tɛ ndaɓa tay ha, siye tɛ kəd tay mɛdahan eye hay.

⁶ «Anɛke a zəkayaw a ndo i guvah niye na, wawa ɲgay nɛte nakɛ a wuda na haladzay aye. A slɛr na wawa ɲgay niye nɛte aye. Hɛrwi a dzala a gwad: “Wawa ga na, ta rɛhay ha gɛr, ta geye wuray bay.”

⁷ «Wawa niye a ye. Tɛ ɲgatay na, tɛ gwad mɛ walan tay: “Aya! Anan magedze ɲgay nakɛ ma ta ndiye na guvah ɲgay aye, ki yaw! Takwa, kɛɗakwa na, ada guvah nakay ma mɛtsakweye a nɛkway!” ⁸Tsa na, ti ye faya, tɛ gɛs na. Tɛ kəd na. Tɛ kal ha mɛdahan eye dɛren abɛra ma guvah niye.»

⁹Tsa na, Yesu a tsɛtsah fataya a gwadɛtay: «Ndo i guvah ma giye anɛke na, kəkay? Ndo i guvah niye ma deyeweye na, ma gɛsiye tay ha ndo niye hay, ma kɛɗiye tay ha. Ada ma hɛliye a dɛma ndo mekelen eye hay. ¹⁰Ka dzanɲum bazlam nakay mɛ Derewel i Mbɛlom bɛɗaw? Mɛ dɛma mawatsa eye na, a gwad:

“Kwar nakɛ ndo madɛzle gay hay tɛ kal ha aye na,
maa tɛra kwar lele eye a ze siye kwar hay na,
nenɲeye duh.

¹¹Maa gwad kwar niye mɛ tɛra kwar nakɛ lele eye hɛrwi madɛzle gay na, Mbɛlom.

Niye na, mäsler i Mbälom härwi kway.*»»

¹² Madugula i Yahuda hay tə sər ha a tsik andza niye na, ka nətəye. Tsa na, ta pəla tsəved mägəse na. Ane tuk na, tə gər ha, ti ye wu tay härwi ta dzədzar ma ta ndalateye a ndo hay.

Məvəlay dzaŋgal a bəy i Roma

Mata 22.15-22; Luka 20.20-26

¹³ Ma dəba eye na, tə slər Farisa hay ta ndo hay ŋgal mə walaŋ i ndo i Herod. Ti ye ka təv i Yesu härwi məhəle faya abəra suwat. ¹⁴ Ti ye naha tə gwadəy: «Miter, nəmaa sər ha nəkar ka tsik na, dedek. Ka dzədzaray a wu nakə ndo hay ta dzaliye təbey ada ka ŋgəna tay ha ka bo bəra ndo hay təbey. Faya ka tətikateye a ndo hay dedek ka mede nakə a say a Mbälom aye. Ane tuk na, a samay matsətsehe fakaya: Bazlam kway mapala eye kə vəl tsəved məvəle dzaŋgal a bəy i Roma tsukuđu kə vəl tsəved məvəle bay? Lele məvəle bay tsukuđu, lele məvəle daw?»

¹⁵ Yesu a sər ha a satay məhəle faya abəra suwat. Tsa na, a gwadətay: «A sakum məhəle fagaya abəra suwat na ka mey? Ehe zlumenjəw kwar i suloy təday, a seŋ mazəbe faya.»

¹⁶ Tə zlay naha kwar i suloy nətə. Tə vəlay.

A təma kwar i suloy niye a zəba faya. Tsa na, a tsətsah, a gwadətay: «Mandəkkit bo nakay ta məzele nakay faya na, i way?»

Tə gwadəy: «I bəy i Roma ada mawatsa eye faya na, məzele ŋgay.»

* **12:11** Dəmes hay 118.22-23.

17 Tsa na, Yesu a gwad̄atay: «Aya! Wu i b̄əy i Roma na, v̄əlumay ha a b̄əy i Roma ŋgway. Wu i Mb̄əlom na, v̄əlumay ha a Mb̄əlom ŋgway.»

Tə tsəne bazlam i Yesu niye na, a gatay h̄ər̄b̄əb̄əkka.

M̄əłtsew ab̄əra ma m̄ədahaŋ

Mata 22.23-33; Luka 20.27-40

18 Ma d̄əba eye na, Saduke hay ti ye ka t̄əv i Yesu. Azlakwa bay Saduke hay na, n̄əteye t̄ə dzala ha t̄ə gwad̄: «Ka m̄ət na, m̄əłtsew ab̄əra ma m̄ədahaŋ andaya sa bay.» 19 Ti ye ta tsətsah ka Yesu, t̄ə gwad̄ay: «Miter, bazlam nak̄ə Musa a watsamay a bazlam i Mb̄əlom mapala eye na, anan̄. A gwad̄: “Tad̄ə ndo a m̄ət a ḡər ha ŋgwas ŋgay, ta wa zuk bay na, mata zle na madakway i ŋgwas niye na, malamar i ndo niye a m̄ət aye b̄ədaw? Ma zliye na, h̄ərwi ada hulfe i ndo niye a m̄ət aye m̄ā dze bay.†”

20 Aya andaya ah̄əl niye ndo ta malamar ŋgay hay tas̄əla. Malamar tay bagwar eye a zla dah̄əlay. A zla dah̄əlay na, a m̄ət. A m̄ət na, ta wa ta dah̄əlay ŋgay niye a zla aye bay. 21 M̄əmbager ŋgay a zla na madakway i ŋgwas niye. Tsa na, a m̄ət ze m̄əwe wawa ta ŋgwas niye. Malamar tay mamahkar eye a ge ha andza niye d̄ərmak. 22 N̄əteye niye tas̄əla t̄ə zla ŋgwas niye na, t̄ə m̄ət tebiye. Nd̄əray n̄əte m̄ə walan̄ tay ta wa wawa ta ŋgwas niye bay. Ma d̄əba eye n̄əteye niye tebiye t̄ə m̄ət na, ŋgwas a m̄ət d̄ərmak. 23 Pat nak̄ə aza ndo hay ta l̄əseweye ab̄əra ma m̄ədahaŋ aye na, ŋgwas niye ma m̄ətseye

† 12:19 Madazlay i wu hay 38.8; Bazlam mapala eye masulo eye 25.5-10.

na, a way? Hərwi mey na, nəteye niye tasəla aye ta zla na ka ɲgwas!»

²⁴ Yesu a mbədatay faya, a gwadatay: «Andza niye bay. Kâ vumay gər a mədzal gər kurom bay. Ka tsikum andza niye na, hərwi ka sərüm wu nakə mawatsa eye mə Derewel i Mbəlom aye bay ada ka sərüm gədan i Mbəlom bay. ²⁵ Ahəl nakə ta lətseweye abəra ma mədahan aye na, hasləka hay ta ɲgwas hay ta zliye bo sa bay. Ane tuk na, ta ndziye na, andza gawla i Mbəlom neheye mə mbəlom aye. ²⁶ Bazlam nakə a tsik ka mələtsew abəra ma mədahan aye na, ka dzanğum dāda mə derewel i Musa təbədew? A dā ha na, bazlam nakə Mbəlom a tsikayaw mə gay i dak niye dzaydzay andza faya ma təmiye na aye. Ka təv eye niye na, Mbəlom a gwaday a Musa: “Neɲ na, Mbəlom i Abraham, Mbəlom i Izak, Mbəlom i Zakob.†” ²⁷ Mbəlom na, neɲgeye Mbəlom i mədahan hay bay, neɲgeye Mbəlom i ndo neheye ta ndziye huya ta sifa aye. Nəkurom ka dzum tsəved hərwi nakə ka gwadum mələtsew abəra ma mədahan andaya bay aye.»

Bazlam mapala eye bagwar eye

Mata 22.34-40; Luka 10.25-28

²⁸ Ahəl nakə Yesu ta Saduke hay faya ta tsikiye me aye na, ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye andaya dərma, faya ma piye zləm. A tsik ma mədzele gər ɲgay, a gwad: «Yawa! Yesu a mbədatay faya a Saduke hay na, lele.» Tsa na, a həndzəd ka təv i Yesu. A tsətsah ka Yesu a gwaday:

† 12:26 Madayaw abəra ma Ezipt 3.2-4, 6, 15-16.

«Bazlam i Mbəlom mapala eye nakə a ze siye hay aye na, waray?»

²⁹ Yesu a gwaḏay: «Bazlam i Mbəlom nakə mapala eye a ze siye hay aye na, anan: “Nəkurom Israyel hay, pum zləm! Bəy Maduweŋ Mbəlom kway na, neŋgeye Bəy Maduweŋ nəte ŋweŋ. ³⁰ Wuda Bəy Maduweŋ Mbəlom yak tə dərev yak tebiye, ta məsəfəre yak tebiye, tə metsehe yak tebiye, ada ta gədaŋ yak peteh.Š” ³¹ Bazlam mapala eye masulo eye anan sa: “Wuda ndo i məgeḏ yak dərmak andza ka wuda na gər yak.*” Bazlam i Mbəlom mapala eye maze neheye sulo aye na, andaya sa bay.»

³² Tsa na, ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a gwaḏay a Yesu: «Lele haladzay ŋgalaka! Wu nakə ka tsik aye na, dedek. Bəy Maduweŋ na, neŋgeye Mbəlom nəte. Ma dəba ŋgay na, Mbəlom mekeleŋ eye andaya bay. ³³ Kwa way mâ wuda Mbəlom tə dərev ŋgay tebiye, ta ndaraw ŋgay tebiye. Ada mâ wuda ndo i məgeḏ ŋgay dərmak andza a wuda na gər ŋgay. Niye na, a ze məfəkay naha slo i gənaŋ a Mbəlom tə məvəlay naha siye i wu hay wal wal.»

³⁴ Yesu a ŋgatay ndo niye a mbəḏay faya na, tə metsehe lele. Tsa na, a gwaḏay a ndo niye: «Nəkar na, bəse tə mede a Bəy i Mbəlom.»

Ma dəba eye na, horoy a gatay a ndo hay matsətsehe faya bazlam.

*Kəriste na, Wawa i Davit ḏaw?
Mata 22.41-46; Luka 20.41-44*

Š **12:30** Bazlam mapala eye masulo eye 6.4-5. * **12:31** Levitik 19.18.

³⁵ Ahəl niye na, Yesu a tətikawatay a ndo hay mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A tsətsah ka ndo hay, a gwadətay: «Ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye tə gwad Kəriste neŋgeye na, Wawa i Davit na, kəkay? ³⁶ Hərwi kwa Davit na, a tsik ta Məsəfəre Tsədaŋŋa eye, a gwad:

“Bəy Maduweŋ Mbəlom a gwadəy a Bəy Maduweŋ ga na:

Dara, ndza tə həlay i mənday ga,

hus a pat nakə neŋ, na piye tay ha ndo mənə dəre yak hay a hud i sik yak aye.†”

³⁷ «Davit tə gər ŋgay na, kə zalay a Kəriste “Bəy Maduweŋ” tuk na, Kəriste ma təriye wawa ŋgay na, kəkay?»

Bazlam i Yesu niye a tsik eye na, a yatay a gər a ndo niye hay faya ta pay zləm aye.

Məgay metsehe a masəpete

Mata 23.1-14; Luka 20.45-47

³⁸ Wu nakə faya ma tətikateye aye na, anaŋ. A gwadətay: «Həbum gər kurom abəra ka ndo mədzanğawa bazlam i Mbəlom mapala eye hay. Nəteye i tay ta wudə mahəhele na, ta rəkwa eye. Ka təv məhay gər na, a satay ndo hay tətə tsikatay me ta mədəslatay ha gər. ³⁹ Kwa mə gay i maduwule me na, ta pələwa i tay na, təv məndze nakə kame i ndo hay aye, ndo hay ta ŋgatateye lele. Mə magurlom, ta wudə na, təv məndze ŋgwalak eye. ⁴⁰ Wu nakə tə vələwatay a madakway i ŋgwas hay aye na, tə ndayawa na. Tə dūwulawa me na, vədəvəd a ndəv bəse bay hərwi ada ndo hay tətə gwad fataya nəteye ndo ŋgwalak eye hay. Slala i ndo neheye andza

† **12:36** Dəmes hay 110.1.

nakay aye na, Mbəlom ma giye fataya sariya na, ma ziye ndo siye hay!»

Madakway i ηgwas mətawak eye

Luka 21.1-4

⁴¹ Ma dəba eye na, Yesu a ndza bəse ta təv nakə ndo hay tə pawa a dəma suloy mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. Ahəl nakə ndo hay faya ta piye suloy a wu məpe suloy aye na, Yesu faya ma zəbiye ka ndo hay ta piye suloy eye na, kəkay. Ndo i zlele hay haladzay tə pa a dəma suloy haladzay.

⁴² Madakway i ηgwas wuray mətawak eye a ye naha dərma. A ye naha a pa a dəma kobo sulo. Kobo ηgay niye na, a sla dala nəte bay. ⁴³ Yesu a ηgatay a madakway i ηgwas niye na, a zalatay a gawla ηgay, a gwadətay: «Sərum ha, madakway i ηgwas nakay na, maa vəl dala haladzay a ze i ndo hay na, neηgeye. ⁴⁴ Hərwi ndo mekeləη eye hay tə vəl na, abəra ka siye. A gatay mə gər sa bay. Ane tuk na, madakway i ηgwas nakay mətawak eye na, a vəl ha tebiye, siye andaya sa bay.»

13

Yesu a da ha ta mbəzliye ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom

Mata 24.1-2; Luka 21.5-6

¹ Ahəl nakə Yesu a yaw abəra ma dalamətagay i gay i mədəslay ha gər a Mbəlom aye na, ndo nəte mə walaη i gawla hay a gwadətay: «Miter! Zəba ka gay nakay tey. Ma dəzliye na, bagwar eye ada kwar neheye ta dəzl ha aye na, bagwar eye hay ada tə le haladzay!»

² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Zəba gay nakay na, ka ɲgatumeye a kwar kwa nəte ka gər i kwar ɲged bay. Ta mbəzliye ha hele hele.»

Ngodgor i mandəve i məndzibəra

Mata 24.3-14; Luka 21.7-19

³ Ma dəba eye na, Yesu a tsal a mahəmba nakə tə zalay Mahəmba i Tetədoez aye. A ye naha na, a ndza dəgerger tə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom. A mahəmba niye ti ye na, tage Piyer, Yakuba, Yuhana, ta Aɲdərə tsa bəna ndo hay tebiye bay. Mə mahəmba niye na, ta tsətsah faya tə gwaday: ⁴ «Tsikamay, wu neheye ta ta giye bo na, kəday? Ada ɲgodgor waray nakə nəmaa səriye ha na, wu neheye tebiye ta ndisleweye aye?»

⁵ Tsa na, a dazlay mətsikatay, a gwadatay: «Gum metsehe lele! Ndəray m̄a səpat kurom bay. ⁶ Hərwi ndo hay haladzay ta deyeweye ta məzele ga. Kwa way ma gwadiye: “Neɲ na, Kəriste!” Ada ta səpatiye ndo hay haladzay. ⁷ Ka tsənum ndo hay faya ta giye vərəm bəse tə nəkurom kwa neheye dərəɲ tə nəkurom aye na, k̄a dzədzarum bay. Wu neheye na, kutoɲ ta ndisleweye. Ane tuk na, niye na, mandəve i məndzibəra zuk bay. ⁸ Slala ɲged ta giye vərəm ta slala neɲged, bəy ta bəy ta giye vərəm. Dala ma bəliye ma gəma hay wal wal, ada mandərzlaɲ ma giye. Wu neheye ta giye bo na, andza məwe wawa nakə a dazlay a ɲgwas aye.

⁹ «Dəretsətseh neheye ta ndzakum a gər na, gumay metsehe a gər lele. Hərwi mey na, hərwi ndo hay ta gəsiye kurom, ta diye kurom ha a gay i sariya. Ta ndabiye kurom ta mandalaḅa mə gay i maɲuwule me hay. Ta diye kurom kame i ndo

mələve dala hay ada kame i bəy hay, hərwi nakə ka pumenə bəzay a neŋ aye. Niye na, ta səriye ha ka pumay bəzay na, a Mbəlom dedek. ¹⁰ Wu neheye ta giye bo andza niye na, hərwi ada ndo i məndzibəra hay tebiye tâ tsəne Labara Nğwalak eye. ¹¹ Tadə ta gəs kurom, ta diye kurom ha kame i ndo mäge sariya hay na, kâ dzalum nəmaa ta gwadiye kəkay na, kâ dzədzarum bay. Ta ye kurom ha na, tsikum wu nakə a yakumaw a mədzal gər aye. Hərwi ma deyeweye na, abəra mə nəkurom bay. Mata dəkum ha wu nakə ka tsikumeye na, Məsəfəre Tsədanŋa eye. ¹² Həlay eye ma slaweye na, ndo hay ta vəliye ha malamar tay hay ada tâ kəf tay ha, bəba hay ta giye ta wawa tay hay andza niye dərma. Wawa hay ta natay dərə a bəba tay hay, ta kədiye tay ha. ¹³ Ndo hay tebiye ta nakumeye dərə hərwi ga. Ane tuk na, ndoweye kə səmay naha hus ka mənəve aye na, Mbəlom ma təmiye ha.»

Ta mbəzliye ha Zerozelem

Mata 24.15-28; Luka 21.20-24

¹⁴ Yesu a gwadatay sa: «Ka nğatumeye a wuray maga zluwer eye andza mazəlatonŋo. Wuye niye na, ma ta ndziye ka təv nakə həbe ma ndziye faya bay aye. (Ndowneye kə dzaŋga na, mâ tsəne lele.) Ndo neheye ka dala i Yahuda aye, ta nğatay a wu niye na, tâ hway a mahəmba hay. ¹⁵ Ndo nakə neŋgeye ka gər i gay aye na, mâ mbəzlaw hərwi məzlaw wu mə gay bay. Kə mbəzlaw na, mâ hway düh. ¹⁶ Ada ndo nakə neŋgeye ma guvah aye na, mâ mbəda gər a mətəgay nğay məzlaw peteked nğay bay. ¹⁷ Pat eye niye na, dərətsətseh wene wene eye na, ka gər i nğwas neheye tə bo sulo aye ada ka

ɲɠwas neheye faya ta vɛlateye wah a wawa tay hay aye! ¹⁸ Gumay amboh a Mbɛlom, hɛrwi ada wu neheye mɛ ge bo a hɛlay i mɛtasl bay. ¹⁹ Hɛrwi mey na, pat eye niye na, dɛretsɛtseh bagwar eye. Slala i dɛretsɛtseh niye ma ta deyeweye na, kɛ ge bo dɛdɛ bay kwa ka gɛr nakɛ Mbɛlom a ge mɛndzibɛra aye hus anɛke. Ada slala i dɛretsɛtseh niye na, dɛdɛ ma ta giye andaya sa bay. ²⁰ Tadɛ Mbɛlom mɛ zla hɛlay eye bɛna, ndɛray kwa nɛte ma tɛmiye bay. Ane tuk na, a nɛkid ha hɛrwi ndo ɲɠay neheye a pala aye.

²¹ «Tadɛ ndɛray kɛ gwadɛkum: “Zɛbum! Kɛriste ananɲ!” kɛgɛbay “Zɛbum! Nɛɲɛye atay!” na, kɛ tɛmum bazlam ɲɠay bay. ²² Andza niye, ndo masɛpete ndo hay ta deyeweye. Ta gwadiye nɛteye na, ndo mɛdɛ ha bazlam i Mbɛlom, kɛgɛbay ndo mɛtɛme ha ndo nakɛ Mbɛlom a slɛraweye. Nɛteye na, ta giye masuwayanɲ hay ada tɛ wu neheye ma giye hɛrɛbɛkka aye hɛrwi tadɛ ma giye bo na, masɛpete tay ha ndo neheye Mbɛlom a pala aye. ²³ Nɛkurom na, gum metsehe lele! Na tsikakum ka bo abɛra kurre.»

Madayaw i Wawa i Ndo

Mata 24.29-35; Luka 21.25-33

²⁴ «Ma dɛba i dɛretsɛtseh neheye na, pat eye niye na, pat ma giye andaya sa bay ada kiye ma dɛviye bay. ²⁵ Wurzlɛ hay dɛrmak ta kutsaweye abɛra ka magɛrmbɛlom ada wu neheye gɛdanɲ eye ka magɛrmbɛlom aye ta bɛliye haladzay. ²⁶ Tsa na, ndo hay ta ɲɛtɛɲeye a nɛɲ Wawa i Ndo na deyeweye ma pazlay ta gɛdanɲ haladzay ada ta mɛzlaɛ eye. ²⁷ Kwayanɲna ma slɛraweye gawla i Mbɛlom hay, ta hayay gɛr a ndo neheye a pala tay

ha aye abəra ka kokway i məndzibəra tebiye kwa ka waray ka waray ka təv ŋgay.»

Dzeke i gurov

²⁸ A gwadətay: «Tsənum dzeke i gurov təday. Ka ŋgatumay a gurov ka dufa na, ka sərūm ha gwaduvay kə ge, mazlambar yam ma piye bədaw?

²⁹ Andza niye ahəl nakə ka ŋgatumay a wu neheye ta ndislew na, sərūm ha neŋ Wawa i Ndo mazlambar na deyeweye, neŋ ka maged. ³⁰ Neŋ faya na gwadakumeye: Sərūm ha na, wu nakay tebiye ma giye bo na, ndo neheye anəke aye ta mət zuk bay.

³¹ Magərmbəlom ta dala ta dziye, bazlam ga na, dafa ma dziye bay.»

*Maa sər pat nakə məndzibəra ma ndəviye na,
Mbəlom nate ŋgweŋ*

Mata 24.36-44

³² «Ma deyeweye pat waray na, ndəray kwa nate a sər bay. Ada ma deyeweye ahəl waray na, ndəray a sər həlay eye bay sa. Kwa gawla i Mbəlom hay mə mbəlom, kwa neŋ wawa ŋgay bəbay, nəmaa sər bay. Maa sər pat eye na, Mbəlom Bəba ga nate ŋgweŋ. ³³ Gum metsehe bəna, kə dzədzarum bay, hərwi ka sərūm ma deyeweye kəday na, ka sərūm həlay eye bay. ³⁴ Ma deyeweye na, andza ndo i gay nakə a say mede a tsekene aye. A ye na, a gəratay ha gay ŋgay a ndo i məsler ŋgay hay ada t̄a gay gər a bədgay ŋgay lele. A vəl məsler kwa a way. A ndo matsəpe maged na, a gwaday: “Tsəpa na lele, kə ndzahəra bay.” ³⁵ Nəkurom dərma andza niye. Ndzum na, tsezlezleŋne, hərwi ka sərūm ndo i gay ma deyeweye ta huwa, agəna ta magərhəvaɸ, agəna ta mbəlom da, agəna ta mekedə, ndəray

a sər bay. ³⁶ Agəna ma deyeweye həf na, ma ndzakum a gər nəkurom mandzahəra eye bay. ³⁷ Wu nakə faya na tsikakumeye na, na tsikateye a ndo hay tebiye. Na gwadateye: Kâ ndzahərum bay! Ndzum tsezlezlenje!»

14

Ta pəla tsəved mægəse na Yesu

Mata 26.1-5; Luka 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ A zəkaw məhəne sulo nakə Yahuda hay ta hatsiye magurlom i Pak ada ta mənde wu mənday nakə tə zalay peŋ aye na, gəde faya bay. Ahəl niye na, bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye faya ta pəliye tsəved ka mægəse Yesu ta məkal hərwi ada tâ kəd na. ² Tə gwad mə walaŋ tay: «Kâ gəsakwa na tə magurlom nakay bay bəna, ndo hay ta gəriye kway ha bay.»

Ŋgwas wuray a mbəda mal ka Yesu

Mata 26.6-13; Yuhana 12.1-8

³ Ahəl niye na, Yesu ma gəma i Betani, mə gay i ndo wuray tə zalay Simon. Ndoweye niye a ndzawa na, dəvats i madəgwede a gaway. Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, ŋgwas wuray a ye a fələkwa ka təv tay dos ŋgay mə həlay maraha eye tə mal nakə a ze huŋŋa aye. Mal niye na, tsakala eye haladzay. A ye naha na, a həb ha me i dos niye mədəkw. Tsa na, a mbəda mal niye ka gər i Yesu. ⁴ Ndo neheye ka təv i Yesu aye na, siye hay a ndalatay haladzay. Tə gwad mə walaŋ tay: «Asah! Ŋgwas nakay a nas ha mal nakay na, kemey? ⁵ Ta səkəm ha na, ta hutie

dala haladzay segey? Ada dala aye na, ta sliye mǎvǎlatay a ndo i mǎtawak hay bǎdaw!» Tǎ may ha mǎnese haladzay a ŋgwas niye.

⁶ Yesu a gwadatay: «Duh bay, gǎrum ha ŋgwas nakay na, sǎfek. Ka kwasumeye gǎr a ŋgwas nakay na, hǎrwi mey? Wu nakǎ a ge hǎrwi ga aye na, lele haladzay. ⁷ Ndo i mǎtawak hay na, nǎteye ka tǎv kurom huya. Kǎ sakum mǎgatay ŋgwalak a mǎtawak hay na, ka mbumeye faya mǎgatay kwa kǎday. Ane tuk na, neŋ na, na ndziye tǎ nǎkurom huya bay. ⁸ Ŋgwas nakay a geŋ na, wu nakǎ gǎdaŋ ŋgay a mba faya mǎge aye. Neŋgeye na, kǎ lah mambǎde ka bo ga mal nakǎ haǎe ta giye fagaya pat nakǎ ta piye ga a bǎd aye. ⁹ Neŋ faya na gwadakumeye, sǎrum ha: Kwa a ŋgay ta diye ha Labara Ŋgwalak eye ka mǎndzibǎra tebiye na, ta tsikiye ka ŋgwas nakay hǎrwi wu nakǎ a ge aye. Ndo hay ta mǎtsiye ha gǎr bay.»

Yudas a ge dǎf ka Yesu

Mata 26.14-16; Luka 22.3-6

¹⁰ Ndo nǎte mǎ walaŋ i gawla i Yesu niye hay kuro gǎr eye sulo aye, a ye ka tǎv i bagwar hay i ndo neheye tǎ vǎlaway wu a Mbǎlom aye. Mǎzele ŋgay na, Yudas Iskariyot. A ye hǎrwi a say mǎge dǎf ka Yesu. ¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tǎ vǎlaway wu a Mbǎlom aye tǎ tsǎne labara nakǎ a tsikatay aye na, a yatay a gǎr haladzay. Tsa na, tǎ gwadǎy: «Nǎmaa vǎlakeye dala.» Yudas a maw abǎra ka tǎv tay na, a yaw a pǎla wewer ada hǎlay nakǎ lele eye hǎrwi mǎge dǎf ka Yesu aye.

*Yesu tə ge magurlom i Pak ta gawla ŋgay hay
Mata 26.17-30; Luka 22.7-23; Yuhana 13.21-30;
1 Korinthe hay 11.23-25*

¹² Pat makurre i magurlom nakə tə ndayawa wu mənday nakə gəde faya bay aye na, tə kədəwa təbaŋ hərwi məde wu mənday i Pak. Pat eye niye na, gawla i Yesu hay ta tsətsah, tə gwadəy a Yesu: «A saka nəmâ ye mata daka dəf i magurlom i Pak na, ka waray?»

¹³ Yesu a tsəne andza niye na, a slər gawla ŋgay hay sulo ka me, a gwadətay: «Dum a wuzlahgəma! Ka yum naha na, ka ndzumeye a gər a ndo faya ma zliye yam ta gəzla eye. Ka ŋgatumay na, pumay bəzay. ¹⁴ Gay nakə ma fələkwiye a dəma aye na, fələkum dərmak ada kâ tsətsahum ka ndo i gay niye, gwadəmay: “Miter a gwədəka: Gay nakə nəmaa ndiye mə dəma wu mənday i magurlom i Pak ta gawla ga hay aye na, məŋgay?” ¹⁵ Ka tsətsahum andza niye na, ma dəkumeye faya ka gay nakə ka gər i gay neŋged aye. Hud i gay niye na, bagwar eye. Wu hay mə dəma maləva bo eye tsiy. Wu neheye ka gakweye ha məsler aye tebiye andaya mə dəma. Ka dumeye wu mənday i magurlom i Pak na, mə dəma.»

¹⁶ Gawla ŋgay niye hay sulo aye tə lətse, ti ye a wuzlahgəma. Ti ye naha na, tə ndzay a gər andza nakə Yesu a tsikatay aye. Tsa na, tə da wu mənday i Pak mə dəma.

¹⁷ Huwa a ge na, Yesu ta gawla ŋgay hay kuro gər eye sulo, ti ye a gay niye tuk. ¹⁸ Ahəl nakə faya ta ndiye wu mənday aye na, Yesu a gwadətay: «Neŋ faya na gwədəkumeye: Sərūm ha na, ndo nəte mə

walaŋ kway nakay ka ndayakweye wu mənday dziye na, ma giye fagaya daf.»

¹⁹ Gawla ŋgay hay tə tsəne andza niye na, a ndalatay. Tsa na, kwa way a tsətsah faya, tə gwadaɣ: «Neŋ daw? Neŋ daw?»

²⁰ Yesu a mbədatay faya a gwadatay: «Ndo nate mə walaŋ kurom neheye kuro gər eye sulo aye. Mata ge fagaya daf na, ndo nakə faya ka ndayakweye wu mənday dziye aye. ²¹ Neŋ Wawa i Ndo na mətiye andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye. Ane tuk na, dəretsətseh ka gər i ndo nakə ma giye daf ka neŋ Wawa i Ndo aye. Ndo niye na, ŋgama meeneŋ tā wa na bay.»

²² Ahəl nakə faya ta ndiye daf aye na, Yesu a zla peŋ, a gay naha siɣe a Mbəlom. Ma dəba eye na, a ŋgəna ha peŋ niye, a vəlatay a gawla ŋgay hay, a gwadatay: «Zlum. Nakay na, bo ga.» ²³ A zla gəvet maraha eye tə wu məse, a gay naha siɣe a Mbəlom. Ma dəba eye a vəlatay tə sa tebiye tay eye. ²⁴ Yesu a gwadatay sa: «Nakay na, bambaz ga nakə Mbəlom ma bəriye dzam ta ndo hay aye. Ta mbədiye ha na, hərwi ndo hay haladzay. ²⁵ Neŋ faya na tsikakumeye, na ta siye wu məse nakay sa bay hus a pat nakə na ta siye wedeye ma Bəy i Mbəlom aye.»

²⁶ Ma dəba eye, ta zambadaɣ a Mbəlom ta dəmes na, ti ye tə tsal a Mahəmba i Tetəɣeɣ.

Yesu a da ha Piyer ma ta gwadiye: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.31-35; Luka 22.31-34; Yuhana 13.36-38

²⁷ Ahəl nakə faya ta diye ka tsəved aye na, Yesu a gwadatay a gawla ŋgay hay: «Nəkurom neheye

tebiye ka gərume ye ga ha, ka hwayume ye kurom. Mawatsa eye mə bazlam i Mbəlom na: “Na ta kədiye na ndo mətsəkure tay ada təbaŋ hay ta ŋgəniye gər kweye kweye kwa a ŋgay.*”» ²⁸ Yesu a gwadətay sa: «Ane tuk na, na mbəlaw abəra ma mədahaŋ na, na həbiye kurom ma Galile.»

²⁹ Piyer neŋgeye na, a gwadəy: «Kwa siye i ndo hay ta gər kar ha na, neŋ na, na gəriye kar ha bay.»

³⁰ Tsa na, Yesu a mbədəy faya a Piyer a gwadəy: «Neŋ faya na gwadəkəye: Sər ha na, bəgom ta həvad nakay, dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ba ka gwad sik mahkar ka sər neŋ bay.»

³¹ Piyer a mbədəy faya sa: «Na sər kar bay na, na tsikiye dādā bay, kwa tadə ka mətameye ka bo salamay.» Siye i gawla ŋgay hay tebiye tə tsik andza niye dərma k.

Nəteye ka Mahamba i Tetədəz

Mata 26.36-46; Luka 22.39-46

³² Tsa na, tə ndisl a təv wuray tə zalay Getsemene. Tə ndisl naha na, Yesu a gwadətay a gawla ŋgay hay: «Ndzum kanaŋ! Neŋ na, na diye na ta duwuliye me.»

³³ Yesu a ye na, nəteye ti ye dziye tage Piyer, Yakuba ada Yuhana. Tə ndisl naha na, dərev a ye abəra ka Yesu, a dzədzar haladzay. ³⁴ A gwadətay: «Dərev ga na, kə rah tə dərətsətseh i mədahaŋ. Nəkurom na, ndzum kanaŋ tsezlezleŋe!»

³⁵ A ye izad abəra ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A ye naha na, a kal bo ka dala bərut tə huđ. A duwulay naha me a Mbəlom a gwad: «Tadə ma giye bo na, həlay i dərətsətseh nakay mā

* **14:27** Zakari 13.7.

ye fagaya abəra vuw tey.» ³⁶ A gwad: «*Abba*, Bəba ga, nəkar na, wuray a wuraka bo təbey. Zla fagaya abəra dəretsətseh nakay na siye tey. Kwa mey na, andza nakə a saka a nəkar aye bəna, andza nakə a seŋ a neŋ aye bay.»

³⁷ Ma dəba eye, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye mahkar aye. A maw a ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tsa na, a zalay a Piyer a gwaday: «Simon, ka ndzahəra daw? Nəkar na, ka mba faya məndze tə dəre kwa bəre nəte təbədew? ³⁸ Ndzum tə dəre tsezlezleŋŋe ada dūwulumay me a Mbəlom hərwi ada kâ dəfum a masəpete i Fakalaw bay. Məsəfere na, a say mäge wu lele eye, ane tuk na, gədan kurom andaya məsəmay naha a masəpete i Fakalaw bay.»

³⁹ Yesu a ndəv ha na, a ye abəra ka təv tay izad sa. A ye mata dūwule me. A ye naha a tsik na, bazlam ŋgay neheye a tsik kurre aye. ⁴⁰ Tsa na, a maw ka təv i gawla ŋgay neheye sa. A ndzatay a gər na, nəteye mandzahəra eye. Tə mba faya məndze tə dəre kwa tsekwen bay tebiye. Ta pədəke abəra ka məndzehəre na, tə sər wu nakə ta tsikiye bay. Yesu a ye mata dūwule me sa.

⁴¹ A maw mamahkar eye na, a gwadatay: «Huya faya ka ndzahərumeye daw? Nəkurom faya ka zəzəkumeye bo kurom ba? Anəke na, ka ndəv tsiy, həlay eye kə ndislew tuk! Neŋ Wawa i Ndo ta vəlay ga ha a həlay i ndo i mezeleme hay tuk. ⁴² Lətsum, takwa, ta dzakwa gər! Zəbum, ndo nakə ma giye fagaya dəf aye, kə ndzew.»

Tə gəs na Yesu

Mata 26.47-56; Luka 22.47-53; Yuhana 18.3-12

⁴³ Ahəl nakə Yesu faya ma tsikiye me mba aye na, pəslan̄ Yudas neŋgeye nakə nəte mə walaŋ i gawla i Yesu hay kuro gər eye sulo aye, a ye naha. Ti ye naha ta ndo hay haladzay ta maslalam tay hay ada ta sakwal tay hay. Maa slər tay naha na, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta madugula hay. ⁴⁴ Yudas ndo məgatay daf ka Yesu aye 6a kə datay ha wu nakə ma giye. A gwadatay: «Ndo nakə na ye, na gəs na ka bo təmbolok təmbolok aye na, neŋgeye! Gəsum na. Ka deyumeye ha na, tsəpum na lele.»

⁴⁵ Yudas a ndisl naha na, a həndzəf kwayaŋŋa ka təv i Yesu, a gwaday: «Miter!» Tsa na, a gəs na ka bo təmbolok təmbolok. ⁴⁶ Ndo niye hay tə ŋgatay andza niye na, kwayaŋŋa tə gəs na Yesu.

⁴⁷ Ka təv niye ndo nəte mə walaŋ tay, pəkət a ŋgwadaw maslalam ŋgay. Tsa na, a fay ha a ndo i məsler i bagwar i ndo məvələway wu a Mbəlom, a dəsay na zləm fats ka dala. ⁴⁸ Yesu a gwadatay: «Ka yumaw fagaya ta maslalam kurom hay ada ta sakwal kurom andza ta gəsiye ndo i məkal daw? ⁴⁹ Pat pat na ndzawa ka təv kurom. Na tətikawa mə gay i mədəslay ha gər a Mbəlom na, ka gəsum ga bay. Wu neheye a ge bo na, hərwi ada mâ ge bo andza nakə Derewel i Mbəlom a tsik aye.»

⁵⁰ Tə gəs na Yesu na, gawla ŋgay hay ta hway kweye kweye tə gər ha. ⁵¹ Faya ta diye ha Yesu na, ndo wuray gawla aye a zəŋgal na Yesu. Ka bo ŋgay na, gwedere tsa. Ndo neheye faya ta diye ha Yesu aye tə ge andza ta gəsiye na gawla niye na, ⁵² a gər ha gwedere ŋgay ŋgudək, a hway ŋgway bo kəriye.

Yesu kame i bagwar i ndo neheye tã vɛlaway wu a Mbɛlom aye

Mata 26.57-68; Luka 22.54-55,63-71; Yuhana 18.13-14,19-24

⁵³ Ti ye ha Yesu na, a gay i bagwar i ndo mɛvɛlaway wu a Mbɛlom aye. Mɛ dɛma na, bagwar hay i ndo neheye tã vɛlaway wu a Mbɛlom tebiye, madugula hay ta ndo mɛdzɛngɛwɛ bazlam i Mbɛlom mapala eye tebiye nɛteye mahaya gɛr eye.

⁵⁴ Piyer nenɛgeye na, a zɛngal naha Yesu dɛrenɛ ma dɛba. A ye naha a fɛlɛkwa a dalamɛtagay i bagwar i ndo mɛvɛlaway wu a Mbɛlom niye. Mɛ dɛma na, a ndza ka tɛv i ndo niye hay faya ta tsɛpiye mɛgedɛ aye. A ye naha a ndza ka ako ka tɛv tay niye.

⁵⁵ Bagwar hay i ndo neheye tã vɛlaway wu a Mbɛlom aye ta madugula i Yahuda hay tebiye ta pɛla ndo hay hɛrwi maraw faya me hɛrwi mɛgay sariya i mɛkɛdɛ na. Ane tuk na, ta huta faya mɛnese bay. ⁵⁶ Ndo hay haladzay ta raw faya me. Ane tuk na, maraw me tay niye ki ye tay faya bay. Kwa way a tsik i ngay wal.

⁵⁷ Siye i ndo mekelenɛ aye hay tã lɛtse, ta raw me ka Yesu, tã gwadɛ: ⁵⁸ «Nɛmaa tsɛne faya abɛra a gwadɛ: “Na mbɛzliye ha gay i mɛdɛslay ha gɛr a Mbɛlom nakay ndo hay ta dɛzl eye ada ma mɛhɛne mahkar na, na dɛzliye a dɛma mekelenɛ nakɛ tã hɛlay i ndo zezenɛ bay aye.”» ⁵⁹ Kwa tã tsik andza niye bɛbay na, huya bazlam tay niye ki ye tay ka bo bay.

⁶⁰ Tsa na, bagwar i ndo mɛvɛlaway wu a Mbɛlom a lɛtse tsɛkwadɛ kame i ndo hay. A tsɛtsah ka Yesu, a gwadɛay: «Ka mbɛdatay faya a ndo neheye tɛbɛdɛw? Tɛ tsik fakaya na, mey?»

⁶¹ Ka bazlam tay niye na, Yesu ka mbədatay faya bay. Kə tsikatay faya kwa tsekweŋ bay tebiye.

Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom niye a tsətsah faya sa: «Nəkar na, Kəriste Wawa i Mbəlom nakə nəmay faya nəmaa zambadəye dāw?»

⁶² Yesu a mbəday faya a gwaday: «Neŋ na, neŋgeye. Ma dazlay anəke, ka ŋgatumeŋeye a neŋ Wawa i Ndo na ndziye tə həlay i mənday i Mbəlom, neŋgeye nakə gədaŋ eye ka gər i wu hay tebiye aye. Ka ŋgatumeŋeye sa na, ma magərmbəlom na deyeweye ma pazlay.»

⁶³ Bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom a tsəne andza niye na, a ndalay haladzay. A ŋgurada ha peteked ŋgay. Tsa na, a gwad: «Ka pələkweye na, sa mey? ⁶⁴ Ka tsənum wu nakə a tsik aye bədaw? A tsalay ka gər a Mbəlom. Niye na, ka dzalum na, kəkay?» Ndo niye hay tebiye tə gay sariya i məkəde na.

⁶⁵ Kwayaŋŋa siye i ndo mekeləŋ eye hay tə wuya faya kurah. Ta tufay slesleḅ a dāre. Tə mbuzay na dāre ada tə kəf na. Tə gwaday: «Nəkar ndo mədə ha bazlam i Mbəlom ba! Tsikamay, maa faka na, way?» Tsa na, tə vəlatay ha a həlay a ndo matsəpe gay i bəy i ndo məvəlaway a Mbəlom. Nəteye tə gəs na ada tə fay ka maholom pura pura.

Piyer a gwad: «Na sər Yesu bay»

Mata 26.69-75; Luka 22.56-62; Yuhana 18.15-18,25-27

⁶⁶ Piyer na, neŋgeye andaya huya ma dalamətagay ka dala. Ŋgwas nakə a gawa məsler mə gay i bagwar i ndo məvəlaway wu a Mbəlom aye, a ye naha a ndzay a gər a Piyer. ⁶⁷ A ŋgatay a Piyer mandza eye ka ako. A zəba faya nduzule,

a gwad̄ay: «Nəkar dərmaḱ na, ndo i Yesu, ndo i Nazaret na gwad̄ bəda?»

⁶⁸ Piyer a tsəne na, a gwad̄ay a ŋgwas niye: «A'ay! Na sər wu nakə a saka mətsike aye bay. Na sər bay tebiye.» Tsa na Piyer a ye abəra ma dalamətagay. A ye a lətse sləp ka həlay i maged̄ madayaw abəra. [Kwayaŋŋa dzagulok a zlahā.]

⁶⁹ Piyer a ye a ndza sləp ka həlay i maged̄ na, ŋgwas niye kə ŋgatay naha. Tsa na, a masay ha slala i bazlam ŋgay nakə a tsikay a Piyer kame i ndo neheye mə dəma aye. «Ndo nakay na, nəte mə walaŋ tay.»

⁷⁰ Piyer a tsəne na, a gwad̄: «Na sər ndo niye bay.»

Məndze tsekweŋ na, ndo neheye ka təv eye niye tə gwad̄ay sa: «Nəkar na, mə walaŋ tay, nəkurom dziye. Nəkar na, ndo i Galile!»

⁷¹ Piyer a mbada a gwad̄: «Na sər ndo nakə ka tsikum faya aye bay. Kə ge na raw me na, Mbəlom mā geŋ dəretsətseh.»

⁷² Kwayaŋŋa dzagulok a zlahā masulo aye. Tsa na, bazlam i Yesu nakə a tsik aye a mayaw a gər a Piyer tuk. Yesu a gwad̄ay: «Dzagulok ma ta zlahiye sik sulo na, ɓa ka gwad̄ sik mahkar ka sər neŋ bay.» Piyer a dzala ha ka bazlam i Yesu nakə a tsikay aye na, a hwayaw abəra. A ye a tuwa tsiduk tsiduk.

15

Yesu kame i Pilat

Mata 27.1-2,11-26; Luka 23.1-5,13-25; Yuhana 18.28-19.16

¹ Pərik i mekedə, bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye ta madugula hay ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye ada ta

madugula hay tebiye, tə haya gər. Tə haya gər na, hərwi mətsike mə walaŋ tay məge ha Yesu na, kəkay? Ta ndəv ha məhay gər na, tə dzawa na Yesu ada ti ye ha a gay i Pilat. Ti ye naha na, tə vəlay ha a Pilat.

² Pilat, neŋgeye na, a tsətsah ka Yesu, a gwadəy: «Nəkar na, bəy i Yahuda hay dedek daw?»

Yesu a mbədəy faya, a gwadəy: «Nəkar ka tsik segey.»

³ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə dəs parasay haladzay ka Yesu.

⁴ Ma dəba eye na, Pilat a tsətsah faya sa, a gwadəy: «Nəkar na, ka mbəda faya bay na, kəkay? Ka tsəne wu neheye faya ta tsikiye fakaya haladzay aye təbədew!»

⁵ Ada kwa Yesu ka həndək bazlam ndə mambədəy faya sa bay tebiye. Tsa na, a gay wadəŋ wadəŋ a Pilat.

⁶ Ka məve, ta giye magurlom nakə tə zalay Pak aye na, Pilat a gərawa ha ndo i danğay nəte. A gər ha na, ndo nakə ta tsətsahawa aye. ⁷ Azlakwa ahəl niye na, ndoweeye andaya tə zalay Barabas, neŋgeye ma danğay. Neŋgeye mə walaŋ i ndo neheye tə nay dərə a bəy i dala i hay aye. Tə gəs tay na, hərwi tə kəf ndo ahəl i magazləga tay niye.

⁸ Anəke na, ndo hay tebiye ti ye a gay i Pilat. Ti ye naha a dəma na, kwa way a tsətsah ka Pilat wu nakə a təmawatay na andza nakə ta tsətsahawa aye. ⁹ Tsa na, Pilat a mbədətəy faya a gwadətəy: «A sakum nā gərakum ha na, bəy i Yahuda hay daw?» ¹⁰ Pilat a sər ha bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye tə gəsay naha Yesu na, tə ge faya na, sələk kəriye.

¹¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vələway wu a Mbəlom aye, nəteye dūh na, tə vələtay gədan̄ a ndo hay ada məgwad̄ay a Pilat m̄a gəratay ha na, Barabas bəna, Yesu bay.

¹² Pilat a gwad̄atay a ndo hay sa: «A sakum n̄a ge ha ta ndo nakay ka zalumay b̄əy i Yahuda hay aye na, kəkay?»

¹³ Tsa na, ndo hay ta mbəd̄ay faya tə mawude, tə gwad̄ay: «Dar na ka mayako mazlələmbad̄a eye!»

¹⁴ Pilat a tsətsah fataya, a gwad̄atay: «Nəŋgeye a ge na, mənese waray?»

Ane tuk na, ta səkah ha mawude haladzay ta gədan̄, tə gwad̄: «Dar na ka mayako mazlələmbad̄a eye!»

¹⁵ Pilat a say mən̄gwosatay ha d̄ərev a ndo niye hay. Andza niye a gəratay ha Barabas. Yesu na, a ndaḅa na ta mandalaḅa, a vələtay ha a sidzew hay h̄ərwi ada t̄a ye t̄a dar na ka mayako mazlələmbad̄a eye.

Tə gay sariya a Yesu i məkədə

Mata 27.27-31; Yuhana 19.2-3

¹⁶ Sidzew hay ti ye ha Yesu a huḍ i gay i ŋgomna ada tə zalatay a siye i sidzew hay tebiye, ti ye d̄ərmak. ¹⁷ Mə d̄əma na, ta tsəkw faya ab̄əra pe- teked̄ ŋgay hay. Tə zla peteked̄ ndozza eye, tə kalay ka bo. Tə d̄əsaw dak tə slapa na ka bo, tə pay a ḡər a Yesu andza dzagwa i b̄əy. ¹⁸ Tsa na, ta dazlay m̄ətsikay me. Tə gwad̄ay: «Zay d̄aw? A nəkar b̄əy i Yahuda hay!» ¹⁹ Tə tsikay andza niye na, ada tə fay ka ḡər ta sakwal. Ta tufay slesleḅ a d̄əre. Ta d̄əkway gurmets kame ŋgay h̄ərwi m̄ətsikay me andza b̄əy.

²⁰ Ta ndāv ha mængwese faya na, ta tsəkw faya abəra peteked nakə tə kalay ka bo ndozza aye ada tə may ha ka bo peteked ŋgay hay. Tsa na, tə gəs ahaya abəra hərwi mede ha mata dar na ka mayako mazləlmbada eye.

Mata 27.33-44; Luka 23.26-43; Yuhana 19.17-27

²¹ Ahəl nakə faya ta diye ha Yesu mata dar na ka mayako mazləlmbada eye na, pəslan ndo wu-ray məzele ŋgay Simon. Nengeye na, ndo i Siren, nengeye bəba i Aləgəzandər ta Rufus. Nengeye faya ma diye ta təv niye. Nengeye a maw abəra mə pesl. Sidzew hay tə ŋgatay na, tə gay kutoŋ ka məzle mayako mazləlmbada eye nakə ta dariye faya Yesu aye.

²² Tsa na, ti ye ha Yesu a təv eye andaya tə zalay Golgwata, andza məgwede: Təv i mətasl i gər. ²³ Tə ndisl naha a dəma na, a satay a sidzew niye hay məvəlay guzom madzapa eye tə wuye andaya tə zalay *mir*. Ane tuk na, a say a Yesu bay, a kərah məse.

²⁴ Ma dəba eye na, ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye. Ta dar na na, tə ge tsakwal ka peteked ŋgay hay. Tə ge andza niye na, məsəre ha mata zle na, way?

²⁵ Ta dar na Yesu ka mayako mazləlmbada eye na, ta mekedə ta bəre tsid. ²⁶ Tə watsa ka palalam eye andaya gər i bazlam nakə tə kəd na faya Yesu aye. Gər i bazlam nakə tə watsa aye na, anan: «Nengeye na, bəy i Yahuda hay.»

²⁷ Pat niye na, ta dar məkal hay sulo ka mayako mazləlmbada eye ka tsakay i Yesu dərmak. Ta dar tay na, nəte tə həlay i mənday, nengeđ tə həlay i gula. [²⁸ Anan andza nakay wu nakə bazlam i

Mbəlom a tsik aye na, a gwad: «Neŋgeye na, tə pasla na a walaŋ i ndo i sewed hay.* »]

²⁹ Ndo neheye ti yawa ta təv niye na, tə bəlawə ha gər tay hay tekəm tekəm tə mətəsaday pələslesle. Tə gwaday: «Hey! Nəkar haβe a saka mambəzl ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom ada ka gwad ma məhəne mahkar na, ka dəzl na aye na, təv i wu yak aye na, məŋgay tuk? ³⁰ Nəkar təma ha bo yak aye tey! Mbəzlaw abəra ka mayako nakay mazləlmbada eye!»

³¹ Bagwar hay i ndo neheye tə vəlaway wu a Mbəlom aye ta ndo mədzaŋgawa bazlam i Mbəlom mapala eye a ndo hay tə ŋgwasa ka Yesu andza niye dərma. Tə tsik mə walaŋ tay, tə gwad: «Kə təma tay ha siye i ndo hay tuk na, a sla faya mətəme ha gər ŋgay təbədew? ³² Kəriste, Bəy i Israyel hay m̄ mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye anəke! Tadə nəmaa ŋgatay kə mbəzlaw abəra ka mayako mazləlmbada eye na, nəmay nəmaa dzaliye ha ka neŋgeye.»

Ndo neheye ta dar tay ka tsakay i Yesu aye tə tsada na Yesu dərma.

Məm̄ate i Yesu

Mata 27.45-56; Luka 23.44-49; Yuhana 19.28-30

³³ Magərhapat a ge na, ləvoŋ a ge ka dala niye tebiye tekədəgəm. A ge na, hus a bəre mahkar i huwa. ³⁴ Ta bəre mahkar eye niye na, Yesu a wuda ta magala kəlerra, a gwad: «*Eluya, Eluya, lama sabaktani?*» Andza məgwede: «Mbəlom ga, Mbəlom ga, ka gər ga na, hərwi mey?†»

* **15:28** Ezay 53.12. † **15:34** Dəmes hay 22.2.

³⁵ Siye i ndo neheye ka tæv aye niye tə tsəne na, tə gwad: «Pum zləm təday, faya ma zaleyə a Eliya!»

³⁶ Tsa na, ndo nəte mə walaŋ tay niye, a hway, a ye a zlaw wuye kofkoffa. A tələka ha a wuye andaya guyakaka, wu niye a rah a dəma. Tsa na, a hak na ka gwavəkəw zəbol eye, a pay naha ka bazlam a Yesu ada m̄a dāvətse abəra mə dəma wu niye. Ndoweye niye a gwad: «ŋgatay, zəbakwa faya təday, aza Eliya ma deyeweye mambəzla ahaya daw?»

³⁷ Ane tuk na, Yesu a wuda ta magala kələrri. Tsa na, a mət.

³⁸ A mət na, kwayaŋŋa peteked nakə a ŋgəna ha gay i mədəslay ha gər a Mbəlom sulo aye, a ta ka bo bəra sulo tsaŋŋa kwa abəra mə gəma hus ka dala.

³⁹ Bagwar i sidzew i Roma hay, neŋgeye andaya malətsa eye kame i Yesu, Yesu a mət ma kəkay na, a ŋgatay. Tsa na, a gwad: «Ta dedek, ndo nakay na, Wawa i Mbəlom!»

⁴⁰ Ngwas wuray hay andaya ka tæv eye niye dərma. Nəteye dərəŋ faya ta zəbiye naha faya. Mə walaŋ tay niye andaya na, Mari nakə a yaw ma gəma i Magədala aye, Salome ada ta Mari may i Yakuba nakə gawla aye, may tay ta Zozes.

⁴¹ Nəteye na, ta zəŋgalawa na Yesu ada tə gaway məsler ahəl nakə Yesu, neŋgeye ka dala i Galile aye. Ka tæv eye niye na, siye i ngwas hay andaya haladzay. Nəteye, tə yaw ka bo dziye tage Yesu abəra ma Zerozelem.

Tə pa na Yesu a tsəvay

Mata 27.57-61; Luka 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁴² Huwa 6a ka mbərəm məge tsiy. Pat eye niye na, pat mələve bo i Yahuda hay, andza məgwede

pat məhəne mə gay i pat i mazəzukw bo. ⁴³ Ta huwa eye niye na, ndo wuray tə zalay Yusufa a yaw. Nənḡeye ndo i gəma i Arimate. Yusufa na, nənḡeye nəte mə walaḡ i bagwar i ndo mäge sariya dərmaḡ. Nənḡeye dərmaḡ faya ma həbiye Bəy i Mbəlom. A gəs dərəv ka dzədzar bay, a ye a gay i Pilat mata tsətsahaw mədahaḡ i Yesu. ⁴⁴ Pilat a tsəne ɓa Yesu kə mət na, a gay wadəḡ wadəḡ. Tsa na, a zalay a bagwar i sidzew niye. A tsətsah faya abəra, a gwadəy: «Yesu a mət na, kə ndza haladzay dāw?» ⁴⁵ Ma dəba eye bagwar i sidzew niye a mbədəy faya na, tsa na, a vəlay tsəved a Yusufa ka məzle mədahaḡ i Yesu. ⁴⁶ Yusufa a ye a səkəmaḡ rəkwaḡ. A səkəmaḡ na, a maḡ a mbəzla ahaya mədahaḡ i Yesu abəra ka mayako məzləmbada eye. Tsa na, a mbəkwa na mədahaḡ a dəma. A zla na a ye, a pa na a tsəvay. Tsəvay niye na, tə la ka geseḡ ka təv nakə sərpalahha aye. A pa na a dəma na, a bədəḡḡwalaw faya beber bagwar eye ka madərəzl na tsəvay niye.

⁴⁷ Mari i Magədala ta Mari may i Zozes na, faya ta zəbiye ka təv nakə tə pa na Yesu aye.

16

Yesu a lətsew abəra ma tsəvay

Mata 28.1-8; Luka 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pat i mazəzukw bo a ye abəra mə dəma na, Mari i Magədala, Mari may i Yakuba ta Salome, ti ye ta səkəm mal huḡḡa eye, hərwi a satay məwetse ka mədahaḡ i Yesu.

² Pat i luma i sidzew i mekedə ḡḡwas neheye ti ye ka me tsəvay. Tə husa na, pat faya ma tsaraweye

tərdassa. ³ Ahəl nakə faya ta diye na, ta tsətsah ka bo mə walaŋ tay, tə gwad: «Mata bədəŋgwalakway na beber abəra ka me i tsəvay na, way?» ⁴ Tə ndisl naha na, ta zəba dərə. Ta zəba dərə na, tə ŋgatay a beber niye bagwar eye ta dərəzl ha ka tsəvay aye na, ɓa mabədəŋgwala eye faya abəra, madzaka eye ka tsakay tsiy.

⁵ Ti ye naha na, tə fələkwa a tsəvay niye. Ti ye na tə ŋgatay a ndo gawla aye. Neŋgeye mandza eye ta diye i həlay i mənday. Ndoweye niye na, tə peteked kwedek kwedek eye ka bo. Peteked eye niye faya na, zəbol eye təzl. Nḡwas niye hay tə ŋgatay andza niye ta dzədzar slaḡ slaḡ.

⁶ Ane tuk na, a gwadətay: «Kâ dzədzarum bay. Faya ka pəlumeye na, Yesu ndo i Nazaret, neŋgeye nakə ta dar na ka mayako mazlələmbada eye. Neŋgeye andaya kanaŋ bay, kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ. Ehey! Zəbum, təv nakə tə həna ha faya aye na, anaŋ. ⁷ Dum anəke ta tsikumətatay faya a gawla ŋgay hay ada kâ dūmay ha a Piyer lele. Gwadumatay na, ma lahakumeye a Galile. Ka ŋgatumeye mə dəma andza nakə a tsikakum eye.»

⁸ Tə tsəne andza niye na, tə ndohwaw abəra na, ta hway dərəŋ abəra ka təv i tsəvay niye. Ta hway na, hərwi zluwer a gatay, faya ta dzədzariye. Ta təkəray a ndəray kwa tsekweŋ bay tebiye hərwi zluwer a gatay.

Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay

Mata 28.9-10,16-20; Luka 24.36-49; Yuhana 20.11-23; Məsler hay 1.6-8

⁹ Pat i luma i sidzew pərik i mekedə na, Yesu a lətsew abəra ma mədahaŋ. A lətsew na, a bəzay ha

bo kurre a Mari nakə a yaw abəra ma Magədala aye. Neŋgeye na, ŋgwas nakə Yesu a həhar faya abəra fakalaw hay tasəla aye. ¹⁰ A ye a təkəratay a ndo neheye tə ndzawa tage Yesu aye. A ye naha na, faya ta tuwiye hərwi mədahaŋ i Yesu. A təkəratay wu nakə a ge bo tə neŋgeye. ¹¹ Tə tsəne wu nakə a tsikatay aye, a gwadətay: «Yesu na, kə mbəlaw abəra ma mədahaŋ, neŋ na, na ŋgatay bəna mey na!» Ndo neheye ta təma bazlam ŋgay niye a tsikatay aye bay.

¹² Ma dəba eye na, Yesu a mbəda ha bo ŋgay wal a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay sulo. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye ka tsəved faya ta diye a gəma aye. ¹³ Ndo niye hay sulo aye tə maw a Zerozelem. Tə maw na, ta təkəray wu nakə tə ŋgatay aye a siye i gawla i Yesu hay. Nəteye ta təmatay na bay ŋgway huya.

¹⁴ Ma dəba eye sa na, Yesu a bəzatay ha bo a gawla ŋgay hay kuro gər eye nəte. A bəzatay ha bo na, ahəl nakə nəteye faya ta ndiye dəf aye. Tsa na, a gatay me hərwi mədzele gər tay nakə andaya bay aye, ada hərwi ta dzala ha ka wu nakə ndo neheye tə tsikatay kurre, tə gwadətay: «Nəmaa ŋgatay a Yesu kə lətsew abəra ma mədahaŋ» aye na, ta dzala ha bay. ¹⁵ Tsa na, a gwadətay: «Anəke na, dum ka kokway i məndzibəra tebiye. Dum ha Labara Ŋgwalak eye a ndo zezeŋ tebiye ka məndzibəra. ¹⁶ Ndo nakə kə tsəne ada kə dzala ga ha tə dərev nəte ada ta dzəhuḅ ha a yam aye na, ma təmiye. Ndo nakə kə dzala ga ha bay aye na, Mbəlom ma ta giye faya sariya ¹⁷ Ta ta səriye ha ndo neheye ta dzala ga ha ta dedek na, ma kəkay? Nəteye na,

ta sliye faya mahəhere fakalaw abəra mə bo i ndo tə məzele ga. Ta tsikiye me tə bazlam i gəma hay wal wal. ¹⁸ Kwa tadə ta gəs dədə tə həlay, kwa tə sa muwar na, ma gateye wuray kwa tsekwen bay tebiye. Ta piye həlay ka ndo i dəvats hay na, ta mbəliye.»

*Yesu a tsal a Mbəlom
Luka 24.50-53; Məsler hay 1.9-11*

¹⁹ Yesu Bəy Maduwen a tsikatay andza niye na, a tsal ηgway a mbəlom. A ye na, a ndza tə həlay i mənday i Mbəlom. ²⁰ Gawla ηgay hay dərma ti ye mata dā ha bazlam ηgwalak eye niye Yesu a tsikatay aye kwa a ηgay. Bəy Maduwen a dzənawa tay ha ada a vələwatay gədan ka mäge wu neheye a ge masuwayan aye. Maa dā ha tə tsik bazlam i Mbəlom ta gədan i Yesu na, masuwayan nakə tə gawa aye.

Dzam Wedeye New Testament in Merey

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Merey

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Merey

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

024cb559-a7ea-5bd1-9dc9-f33abc74bfec